Riksdagens protokoll 1990/91:95

Tisdagen den 16 april

Kl. 14.30–15.56
18.00–18.38

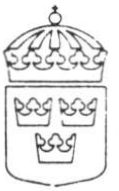

Protokoll
1990/91:95

Meddelande om muntliga frågor till statsråd den 18 april

Anf. 1 ANDRE VICE TALMANNEN:

Vid frågestunden torsdagen den 18 april kl. 14.30 kommer följande statsråd att närvara:

Statsminister Ingvar Carlsson, statsrådet Lena Hjelm-Wallén, miljöminister Birgitta Dahl, industriminister Rune Molin och statsrådet Erik Åsbrink.

Statsministern besvarar övergripande och allmänpolitiska frågor. Frågorna till övriga statsråd förutsätts beröra deras ansvarsområden inom regeringen.

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 10 april.

2 § Ledighet

Andre vice talmannen meddelade att ansökan om ledighet på grund av sjukdom inkommit från *Birgitta Johansson* (s) för tiden den 16 april–den 15 maj.

Kammaren biföll denna ansökan.

Andre vice talmannen meddelade att *Christina Raud* (s) skulle tjänstgöra som ersättare för Birgitta Johansson.

3 § Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Margareta Winberg* (s) avsagt sig uppdraget som suppleant i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond.

Kammaren biföll denna framställning.

4 § Anmälan om kompletteringsval till styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond

Andre vice talmannen meddelade att socialdemokratiska riksdagsgruppen på grund av uppkommen vakans anmält Björn Kaaling som ny suppleant i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond efter Margareta Winberg.

Andre vice talmannen förklarade utsedd till

suppleant i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond
Björn Kaaling (s)

5 § Svar på frågorna 1990/91:486, 501, 502, 505, 506, 507, 508, 509, 513 och 534 om kurderna

Anf. 2 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Ragnhild Pohanka har frågat mig om kurdernas situation i Turkiet. Hon hänvisar till mitt svar under riksdagens frågestund den 21 mars och frågar mig på vilka fakta jag stöder mig när jag uppges ha hävdat att en demokratisering pågår i turkiska delen av Kurdistan.

Maria Leissner frågar om regeringen är beredd att vidta åtgärder i FN eller på andra sätt ta initiativ för att även på lång sikt få en stabil politisk lösning för det kurdiska folket.

Maria Leissner har också frågat biståndsministern om Sverige är berett att omedelbart ge humanitärt bistånd till de kurdiska flyktingarna.

Berith Eriksson har frågat statsministern vilka initiativ regeringen tänker ta för att folkmordet på kurder skall behandlas i FN, vilka initiativ Sveriges regering och utrikesminister tänker ta för att förmå Turkiet, Iran och Syrien att öppna sina gränser för de flyende kurderna, samt om det är möjligt att det svenska fältsjukhuset i Saudiarabien skickas till Turkiet, Syrien eller Iran för att bistå de flyende kurderna.

Gullan Lindblad har frågat mig vilka åtgärder regeringen har vidtagit eller kommer att vidta inom FNs ram och i form av katastrofhjälp.

Pär Granstedt har frågat vilka internationella initiativ regeringen avser ta för att möjliggöra den kurdiska befolkningens överlevnad i Irak.

Viola Furubjelke har frågat om regeringen är beredd att verka för att försöka få upp den kurdiska frågan på FNs dagordning i syfte att få såväl mänskliga rättigheter som självbestämmandefrågan belysta.

Ragnhild Pohanka har slutligen frågat vad regeringen avser göra för att FN skall ingripa enligt gällande folkrättsliga lagar för att stoppa den tragedi som nu utspelas.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att jag skall besvara dessa frågor. Jag besvarar dem i ett sammanhang.

Den situation som sedan några veckor råder i irakiska Kurdistan är en katastrof av enorma dimensioner. Några exakta siffror går inte att ange, men mellan 1,5 och 2 miljoner irakiska kurder har tvingats fly från sina hem.

Många shiamuslimer från södra Irak har också flytt. Jag kan inte erinra mig en situation i modern tid där så många människor tvingats fly under så kort tid.

Med stor brutalitet har den irakiska regimen krossat upproren i landet, först i söder och nu i norr, i de kurdiska områdena. Oskyldig civilbefolkning har drabbats. Attackhelikoptrar har använts. Uppgifter har förekommit om att napalm och eventuellt även fosforbomber skulle ha satts in mot kurderna.

Regeringen fördömer med kraft dessa grova kränkningar av kurdernas mänskliga rättigheter. Åter har den irakiska regimen visat sitt ohyggliga ansikte. Åter har familjer splittrats och oskyldiga människor ryckts upp med sina rötter. Åter har det kurdiska folket, som lidit så svårt under historiens lopp, drabbats av förtryck och lidande. Massmordet i Halabja för tre år sedan var inte blott en isolerad tragedi. Åter ser vi hur Irak brutalt förtrycker sin egen befolkning.

De flyende kurderna har i stor utsträckning sökt sin tillflykt till Iraks grannländer, främst Turkiet och Iran. Antalet irakiska kurder som flytt till Syrien har varit ringa. Men hundratusentals kurder har tagit sig över till Turkiet och kanske har så mycket som en miljon flyktingar nått Iran.

Iran har förklarat, att man inte kommer att stänga gränsen.

Turkiet har de facto öppnat sin gräns för irakiska kurder efter en viss tvekan. Hundratusentals kurder har redan släppts in i Turkiet. De har dock hållits kvar i gränsområdet under olidliga förhållanden.

Flyktingströmmen har skapat en katastrofal situation i dessa länder, som saknar egna resurser för att hantera ett problem av denna storleksordning.

Hjälpbehoven är enorma. Människor svälter och fryser ihjäl dagligen. Många är sjuka och sårade och i behov av omedelbar läkarvård.

Det är självklart att det internationella samfundet måste ta sitt ansvar i denna stund. Omedelbara hjälpinsatser är nödvändiga för att lindra lidandet hos kurderna och andra drabbade flyktingar.

Stora sådana hjälpinsater har nu igångsatts för att undsätta kurderna.

Sverige har sedan Gulfkrisens början hört till de största bidragsgivarna vad gäller humanitär hjälp till regionen.

Mot bakgrund av de akuta behoven av bistånd till de kurdiska flyktingarna aviserade regeringen den 8 april en extra hjälpinsats om 40 milj.kr. till FNs flyktingkommissarie och internationella Röda kors-kommittén.

Den 11 april presenterade FN en handlingsplan för de humanitära behoven i området och vände sig till bl.a. Sverige för hjälp. Mot denna bakgrund fattade regeringen samma dag beslut om att ställa ytterligare 60 milj.kr. till FNs förfogande för akuta hjälpinsatser.

Räddningsverket har för några dagar sedan inlett svenska hjälpsändningar med tält och förnödenheter som efterfrågats av FN. Dessa behovsartiklar ställs till FNs förfogande för omedelbara insatser vid den turk-irakiska gränsen i Iran. Dessutom har ett fyrtiotal svenska specialister rest ner med sändningen. De medför även terränggående fordon för att säkerställa att hjälpen snarast möjligt når fram.

Totalt har Sverige således hittills lämnat 100 milj.kr. i humanitär hjälp till insatser för kurdflyktingar och annan drabbad civilbefolkning i Irak.

Flera hjälporganisationer och FN-organ kan förväntas be om ytterligare

svenskt stöd. Olika enskilda organisationer i Sverige undersöker vilka hjälpinsatser de kan göra. Regeringen har en fortsatt hög beredskap att bidra till ytterligare insatser.

Vad gäller frågan om fältsjukhuset i Saudiarabien vill jag säga följande. Ett sjukhus av denna ytterst speciella karaktär, med inriktning på avancerad krigskirurgi, är inte enligt vår bedömning den hjälpinsats som bäst svarar mot behovet bland de kurdiska flyktingarna. Vi har inte heller mottagit någon förfrågan om hjälp på sjukvårdsområdet. Regeringen har valt att koncentrera sina biståndsinsatser till flyktingarna till andra områden.

Kurdernas situation i Turkiet berördes här i kammaren den 21 mars. Jag sade då att "den turkiska regeringen har också visat större förståelse för de kurder som finns i Turkiet. Det är långt ifrån tillräckligt men det är en förbättring." Förändringarna gäller bl.a. restriktionerna beträffande användandet av det kurdiska språket. PKK-ledaren Öcalan har erkänt, om än motvilligt och med förbehåll, att förändringar sker.

För blott några dagar sedan beslöt det turkiska parlamentet utfärda en omfattande amnesti. Parlamentet upphävde även det tidigare förbudet att använda det kurdiska språket i privata sammanhang.

Regeringen har vid upprepade tillfällen givit uttryck åt sin uppfattning i frågan om kränkningar av kurdernas mänskliga rättigheter och behovet av en stabil politisk lösning för kurderna. Kurderna måste ges de oförytterliga rättigheter som tillkommer dem. Kränkningar av mänskliga rättigheter är aldrig ett lands interna angelägenhet.

Regeringen stödde aktivt det franska förslag som kunde antas av säkerhetsrådet den 5 april (resolution 688). Denna resolution fördömer Iraks aggression mot den egna befolkningen och pekar på behovet av omedelbara hjälpinsatser.

Resolutionen är ovanlig. Säkerhetsrådet påtalar inte bara missförhållanden i vad som av många brukar uppfattas som en stats interna angelägenheter. Iraks kränkningar av de mänskliga rättigheterna sägs också utgöra ett hot mot fred och säkerhet i området.

I debatten i säkerhetsrådet sade Sverige bl.a., att varaktig fred och stabilitet i regionen förutsätter respekt för mänskliga rättigheter och anständig behandling av minoritetsgrupper.

Vi sade vidare att en lösning på Iraks interna problem endast kan uppnås genom dialog och en politisk process. I stället för att använda resterna av sin militärapparat mot oppositionen borde Iraks regering förhandla med de oppositionella grupperna. I anförandet framhölls, att kurderna i Irak måste få utöva sina oförytterliga rättigheter och att de bör ges möjlighet att fritt uttrycka sin identitet inom den irakiska staten och i enlighet med sina strävanden.

Att resolution 688 kunde antas av säkerhetsrådet var mycket positivt, och Sverige kommer att på alla sätt som är möjliga fortsätta att stödja kurdernas rättmätiga kamp för mänskliga rättigheter.

Herr talman! Första prioritet nu är att tillgodose de omedelbara biståndsbehoven.

Det är samtidigt angeläget att den kurdiska frågan kommer upp på den

internationella dagordningen för att förhindra en upprepning av den katastrof som nu drabbat kurderna.

Vad som behövs är inte bara humanitärt bistånd utan även politiska lösningar på de underliggande problemen. Efter den historiska resolutionen 688 i FNs säkerhetsråd bör det vara folkrättsligt möjligt för FN att gripa sig an denna fråga.

Regeringen har med intresse noterat det brittiska förslaget om en frizon för kurderna i norra Irak. Detta förslag har sin utgångspunkt i resolution 688.

Alla initiativ som kan leda till en faktisk förbättring av kurdernas situation är värda att noggrant studeras.

Sverige är berett att bidra på de sätt vi kan i detta arbete. Det ankommer dock inte på oss att i detalj föreskriva hur kurdernas legitima rättigheter på sikt skall tillgodoses i de länder där de bor. En sådan lösning kan bara förhandlas fram mellan kurderna och regeringarna i de länder där de bor.

Jag kan slutligen försäkra, att regeringen ger den kurdiska frågan hög prioritet. Det är min uppriktiga förhoppning, att den nu pågående tragedin kan stoppas och att de många flyktingar som tvingats lämna sin hembygd kan återvända under trygga omständigheter.

Anf. 3 RAGNHILD POHANKA (mp):

Herr talman! Jag har ställt två frågor. En ställde jag för länge sedan. Men påsk har kommit emellan osv.

Jag är inte nöjd med det svar jag har fått. I de nya språklagarna finns det inte någon förbättring jämfört med tidigare. Man har talat sitt eget språk hemma i köket tidigare också. Man får alltså fortfarande inte skriva språket.

Nu har det satts upp straffsatser för användning av det kurdiska språket. De är fixerade, och det kan vara fråga om flera hundra års fängelse. Tryckerier har fått stänga. Det har alltså inte hänt så mycket som det låter i det här ordsvallet.

Det låter lovande med en amnesty. Vi får vänta och se hur det blir med den saken.

Jag har ännu inte sett något bevis för demokratiseringen i Turkiet. Men det är det svar vi har fått på alla frågor och i alla betänkanden sedan jag kom in i riksdagen. Demokratiseringen finns på papperet, men den tillämpas inte i verkligheten. I stället stiftades den 9 april förra året krigslagar för Kurdistan. De är inte upphävda än.

Jag har naturligtvis också några frågor om Irak. Det finns några punkter som jag tycker att det är viktigt att man tar hänsyn till. Bl.a. gäller det att den turkiska gränsen skall öppnas och att flyktingar skall släppas in. Det har i och för sig påbörjats. Men flyktingarna hålls fortfarande tillbaka med hugg och slag i bergen. Det känner alla till. Internationell och nationell hjälp skall ges. Tack för att Sverige ställer upp – även i fortsättningen. Det är nödvändigt.

Jag uppskattar mycket löftet från utrikesministern att politiska aktiviteter skall tas till. Det är nödvändigt för en lösning av problemen. Det gäller en akut hjälp just nu.

Jag vill att Sverige skall ta emot kurdiska flyktingar på ett annat sätt än

vad som har gjorts tidigare. Det skall kunna ske utan att behöva kräva papper, pass osv.

Anf. 4 MARIA LEISSNER (fp):

Herr talman! Det här skulle egentligen ha varit en interpellationsdebatt. Det är så oerhört många detaljer som behöver penetreras. Vi kanske har möjlighet att få återkomma.

Kurderna i Irak har utsatts för sin kanske värsta katastrof någonsin. Kurderna har alltid varit fredens förlorare. Vi har t.ex. gränsöverenskommelsen i Irak 1975. Vidare har vi 1988 efter kriget mellan Iran och Irak, då en gasmassaker på människor i Halabja ägde rum. Nu efter kriget mellan Irak och Kuwait har kurderna återigen blivit fredens förlorare.

De FN-resolutioner som har tagits är välkomna. Inte minst är det viktigt att internationellt slå fast att brott mot mänskliga rättigheter, som verkligen har skett i det här fallet, också är brott mot folkrätten. Det kommer inte att kunna skapas någon fred i Mellanöstern utan en långsiktig och stabil lösning för kurderna. Det skulle hjälpa om det blev demokrati i Irak och en del andra länder. Framför allt måste världssamfundet ta ansvar för att det blir en politisk lösning som garanterar kurderna mänskliga rättigheter och autonomi.

Jag noterar att regeringen nu med kraft fördömer regimen i Irak och övergreppen där. Regeringen säger sig nu vara beredd att ta initiativ i FN för att få en stabil politisk lösning. Jag tycker bara att det är beklagligt att det skall behöva ta regeringen nästan två veckor att komma med sådana uttalanden.

Under hela den första veckan var det mycket stor oro i det kurdiska lägret i Sverige. Man undrade om Sverige skulle bidra över huvud taget och om man hade någon vänskap att räkna med hos den svenska regeringen. Som utrikesministern säger är hjälpen välkommen, men den kommer sent. Det är först nu i dagarna som två Herkulesplan lyfter med humanitär hjälp. Andra länder har haft plan i luften sedan en vecka tillbaka. Det reser frågan om framtida internationell katastrofberedskap.

Vad har regeringen för avsikt att ta för initiativ till en politisk lösning för kurderna? Vilka konkreta förslag avser man att väcka i FN?

Anf. 5 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Tack för svaret.

Först har vi frågan om fältsjukhusen. De som är skadade av minor och flyganfall i området behöver säkert också avancerad krigskirurgi. Utrikesministern skriver i svaret att Sverige inte har mottagit någon förfrågan om hjälp på sjukvårdsområdet. Har Sverige erbjudit några sjukvårdsresurser?

Vidare har vi resolution 688. Om jag har förstått rätt stod det i punkt 4 att man även bör inventera och se hur läget är inne i Irak. Vet utrikesministern om det finns några sådana planer?

Vidare har vi frågan om folkmord. Man kan bli litet förvånad när man läser fredsfördraget som nu är slutet mellan Irak och USA tillsammans med de allierade. På alla punkter handlar det verkligen om en inblandning i landets inre angelägenheter. Men det stannar vid punkten om mänskliga rättigheter.

Varför används inte konventionen mot folkmord från 1948? Har Irak sagt upp sina åtaganden i folkmordskonventionen? I portalparagrafen står det att ett fördragsslutande land inte bara har rättigheter utan också skyldigheter att påtala folkmord. Det är med anledning av detta som jag har ställt frågan om vad Sverige har gjort och gör i FN för att beivra det folkmord som pågår i Irak.

Anf. 6 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Som flera talare har sagt här, har mycket hänt sedan frågorna framställdes. Tack och lov att det har hänt mycket. Att så många av riksdagens ledamöter har ställt dessa frågor visar att vi alla har ett mycket djupt engagemang i det kurdiska folkets öde. Det är ett folk som har fått lida i århundraden. Vi ser nu ytterligare ett prov på vad den irakiska regimen kan plåga detta folk med.

Min avsikt har inte varit att kritisera, utan jag hoppas att utrikesministern känner det som ett mycket starkt stöd i ryggen att riksdagens samtliga partier står bakom fortsatt agerande till det kurdiska folkets fromma. Det finns flera aspekter i detta ärende. Utrikesministern har också i sitt utförliga svar angett de två dimensioner jag ser här. Det är viktigt att vi nu verkligen når fram med katastrofhjälp. Jag vill särskilt betona kvinnornas och barnens situation. Det är alltid kvinnorna, barnen och de äldre som är svagast och mest utsatta. Jag hoppas verkligen att de kan få den hjälp de behöver. Men det räcker inte, utan precis som utrikesministern säger i sitt svar måste det till politiska lösningar på de underliggande problemen och initiativ, framför allt inom FNs ram, för att lösa den kurdiska frågan på sikt. Vad är närmast regeringens avsikt i det hänseendet?

Anf. 7 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag vill också tacka utrikesministern för det utförliga svaret på min fråga och andras frågor. Jag tycker att svaret innehåller en rad mycket bra markeringar. Jag vill också gärna säga att jag tycker att det bistånd som nu har kommit i gång är bra och att det har en bra omfattning, även om säkert ännu mera kan göras. Det är bara synd att det tog så lång tid innan det kom till stånd. Jag får väl erkänna att jag fortfarande har mycket svårt att förstå det intelligenta i att ta hem fältsjukhusen i stället för att sätta in dem i det här området. Även om en del av läkarna skulle vara överkvalificerade, tror jag att de mycket väl skulle kunna klara av de uppgifter som finns. Vi vet att det hade behövts ordentliga insatser.

Min fråga gällde mera det långsiktiga perspektivet. Det här är bara ett i en lång eländig rad av folkmordsförsök som olika Bagdadregimer under historiens lopp har riktat mot den kurdiska befolkningen. Även om vi lyckas lösa den akuta krisen kvarstår hotet mot den kurdiska befolkningens överlevnad. Det är därför viktigt att man hittar en långsiktig lösning, som måste bygga på att kurderna får ett självstyre i Kurdistan och internationella garantier i någon form, t.ex. genom en mer långsiktig FN-närvaro i området, mot attacker från Bagdadregimens sida.

Utrikesministern rör vid den här frågan med ganska lätt hand. En frizon är, som jag ser det, snarast en mera kortsiktig lösning för att klara den akuta

situationen. Hur ser den svenska regeringens uppfattning om den långsiktiga lösningen ut? Är den svenska regeringen beredd att i FN verka för en lösning som innebär ett kurdiskt självstyre och internationella garantier mot nya övergrepp mot den kurdiska befolkningen?

Anf. 8 VIOLA FURUBJELKE (s):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka utrikesministern för svaret.

Den akuta situation som kurderna i Irak just nu befinner sig i har upprört oss alla. Det är mycket välkommet att regeringen har tagit krafttag och att det har skickats generös humanitär hjälp till området.

Den akuta situationen får emellertid inte skymma behovet av en långsiktig lösning av kurdernas situation. Utrikesministern har också antytt att Sverige är beredd att medverka till en sådan. Jag tycker nog ändå att det andas något av passivitet. I svaret sägs att varje initiativ som kan leda till en faktisk förbättring av kurdernas situation är värt att noga studeras. Jag skulle önska att Sverige kunde ta initiativ till förslag som kunde förbättra kurdernas situation – inte bara kurdernas situation i Irak utan kurdernas situation i samtliga de länder där de bor i dag och där de har det svårt. Kurderna har själva gett upp tanken på en egen nation. Det problemet behöver vi således inte tampas med.

Kurderna är värda mera än en anständig behandling, som man kan tillerkänna ett minoritetsfolk. Det handlar om 20 miljoner människor. Det är förvisso minoriteter, men mycket stora sådana i de länder där de finns. Det borde vara naturligt för företrädare för en socialdemokratisk regering att i FN kräva alla människors lika rätt och lika värde och att också på något sätt ta initiativ till självbestämmande för kurderna där de bor.

En säkerhetszon är intressant som ett första steg, men man bör gå vidare. Kan man hoppas på att Sverige kan driva frågan om en internationell konferens om kurdernas situation i FN?

Anf. 9 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag vill ta fasta på det som Gullan Lindblad sade. Här finns en enig svensk opinion bakom ökade ansträngningar för att hjälpa det kurdiska folket. Det gäller både humanitära insatser och försök att hitta politiska lösningar.

Ännu återstår väldigt mycket för att klara de humanitära behoven. Det visar sig i våra kontakter med kurder och hjälporganisationer att det framför allt är ett transportproblem. Vi har skickat ner specialister och terrängfordon för att man skall kunna ta sig fram till kurderna som lider nöd.

När det gäller de politiska lösningarna är det onekligen ett okonventionellt förslag som britterna har varit inne på och fått stöd för i EG, även om det har börjat uppstå en viss tveksamhet. Enligt de regler man tidigare har följt är detta en inblandning i en annan stats inre angelägenheter. Men man har sett det som ett hot – det gör vi också – mot fred och säkerhet. Då skulle man kunna ha möjligheten.

Visst har vi en del idéer om hur man skulle kunna gå till väga, bl.a. genom att – som jag vill minnas att det har antytts i någon av frågorna – använda sanktionsvapnet. Generalsekreteraren har sänt ner en delegation efter den

FN-resolution som togs. Man räknar med att det skall ta en vecka, och sedan lämnar man en rapport och rekommendationer. Även om vi har en del idéer om vad som borde göras så avvaktar vi lugnt generalsekreterarens rapport och hans rekommendationer innan vi tar ställning.

Anf. 10 RAGNHILD POHANKA (mp):

Herr talman! Jag minns inte om jag tackade för svaret, men det är inte för sent att göra det nu.

Jag menar att man också skall ta upp frågan om de andra minoriteterna. När vi säger kurder menar vi naturligtvis också assyrier, turkmener och de andra grupperna som har varit lika utsatta.

Det har talats om kvinnor och barn. Jag vill också tala om det ohyggliga lidande som soldaterna, pershmerga utsätts för när de tillfångatas och torteras, t.o.m. till döds. Vi måste trycka på att detta är ett folkmord och att det är det vi skall arbeta emot. På det området finns det lagar som gäller. Man har således möjligheter att ingripa.

När det gäller sjukhuset har en stor del av gruppens medlemmar varit utsatta för krigsskador. De har varit utsatta för napalm och stympningar och de har trampat på minor. Nog behövs det kvalificerad medicinsk hjälp.

Det finns en fasa för vad som händer i Iran ochTurkiet när dessa människor kommer dit.

Mot bakgrund av att sex partier här ställer upp är det ett oerhört tryck, och regeringen går inte emot. Jag hoppas att det händer saker.

Anf. 11 MARIA LEISSNER (fp):

Herr talman! Jag vet att jag glömde att tacka för svaret. Låt mig reparera det. Det var ett utmärkt, engagerat och utförligt svar. Jag har ändå en del frågor.

Den första har att göra med det humanitära biståndet, som vi nu noterar att en enad opposition i utrikesutskottet tillsammans med regeringspartiet har sett till att det finns pengar för ytterligare insatser till. Det är mycket skönt att en enad aktion kunde komma till stånd. Jag vill gärna påminna om att det skedde på folkpartiets initiativ. Planeras några svenska läkarinsatser? Om man inte skickar ned något fältsjukhus kanske det ändå vore aktuellt att skicka ner läkare.

Reser inte detta frågetecken beträffande det internationella samfundets beredskap inför katastrofer? Skall det verkligen behöva ta flera veckor eller ännu längre tid innan en ordentlig organisation kommer i gång? Det finns många frågetecken här som borde rätas ut. Sverige kunde kanske också ta ett och annat initiativ internationellt.

Jag noterar att utrikesministern är mycket vag när det gäller den politiska lösningen. Utrikesministern hänvisar bara till generalsekreterarens utsända. Jag vill återigen fråga: Exakt vilka initiativ avser Sverige att ta? Avser Sverige över huvud taget att ta några initiativ? Avser Sveriges regering att uttrycka sin sympati för kurdernas krav på självbestämmande?

Anf. 12 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Jag fick inget svar på frågan om vi har gett något erbjudande om att vi skulle kunna bidra med sjukvårdshjälp.

I folkmordskonventionen, artikel 8, står att envar fördragsslutande part äger hemställa till vederbörande organ inom Förenta nationerna, osv. Är det av den anledningen att Sverige självt måste ta initiativ som utrikesministern inte svarar på frågan om folkmorden och folkmordskonventionen?

Det kommer att bli en frizon i söder, enligt vad jag förstår. En frizon i norr vore också välkommen i den akuta fasen. Båda dessa frizoner tillhör emellertid den akuta fasen, och en mer långtgående och tillfredsställande lösning måste naturligtvis komma till stånd. Många har ställt frågan om vilka initiativ och vilket ställningstagande Sverige kommer med i frågan.

Anf. 13 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Jag tror inte heller att jag tackade för svaret. Många har sagt, och det gör jag gärna också, att det var ett utförligt svar som ändå visar att en hel del har hänt.

Jag tar fasta på det sista stycket i det skriftliga svaret, nämligen att utrikesministern försäkrar att regeringen ger den kurdiska frågan hög prioritet. I detta innefattar jag de akuta åtgärder som behövs för att hjälpa detta olyckliga folk i denna belägenhet. Jag inser att det faktum att man nu temporärt har tagit emot dessa människor i Turkiet inte kan innebära att de i längden förmår att klara denna situation. Utskottet besökte t.ex. Diyarbakyr för något år sedan, och vi vet att Turkiet redan har tagit emot många hundra tusen flyktingar. Vi har ett stort ansvar i den frågan. Men jag hoppas också att nästa steg mycket snart blir att regeringen kan ta initiativ i FN så att vi får en mera långsiktig lösning. Jag vill önska lycka till med det arbetet.

Anf. 14 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Utrikesministrar är ofta försiktiga personer. Jag tror dock ändå att det skulle behövas en litet tydligare markering om hur Sverige ser på kurdernas långsiktiga situation. Det ställningstagande som redan nu har gjorts i FN innebär att man inte betraktar det här som en inre intern angelägenhet för Iran. Det finns faktiskt också precedens på att FN medverkar till att hålla stridande folkgrupper åtskilda i enskilda länder. Det finns FN-styrkor på Cypern som bevakar gränsen mellan den turkiska och den grekiska delen. Det finns FN-styrkor i Libanon osv. Om man får ett engagemang för att garantera det kurdiska folket självbestämmande och överlevnad i norra Irak, skulle det inte vara främmande i förhållande till FNs tidigare agerande.

Anf. 15 VIOLA FURUBJELKE (s):

Herr talman! Återigen tackar jag utrikesministern för det goda och utförliga svaret. Nu är det väl gjort från alla håll och kanter.

Alla de irakiska kurder som trängs i gränstrakterna mellan Irak, Turkiet och Iran kommer egentligen bara ur askan i elden på lång sikt. För dessa kurder kan den situation som de turkiska kurderna har, även om denna i dagsläget är något bättre, inte på sikt vara någon lösning. Det är absolut inget som kan tillgodose deras rättmätiga krav.

Turkiets regering erkänner kurderna i Irak, men inte sina egna turkiska kurder. De existerar inte. De kallas för bergsturkar. Om man låter ett antal

irakiska kurder komma in i landet, kommer de också att bli bergsturkar och förmodligen behandlas som sådana.

Det vore bra om man kunde få en uppföljning av vad som händer med dessa kurdiska flyktingar som också fortsätter i Turkiet. Jag ser fram emot den reaktion som vi kan få från utrikesministern efter generalsekreterarens rapport.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1990/91:487 om Sveriges relationer till Cuba

Anf. 16 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Margareta Fogelberg har frågat mig om den svenska regeringen är beredd att ge politiskt och moraliskt stöd till den framväxande kubanska demokratirörelsen, den Demokratiska Plattformen.

Svaret är obetingat ja.

Regeringen har i olika sammanhang framfört Sveriges syn på MR-läget i Cuba till den kubanska regeringen. Yttrandefrihet och åsiktsfrihet hör till de grundläggande mänskliga rättigheterna. Ingen skall behöva riskera förföljelse för sina politiska åsikters skull. Förekomsten av politiska fångar och förföljelsen av MR-aktivister i Cuba utgör därför en kränkning av dessa rättigheter. Det är angeläget att de kubaner som söker främja de mänskliga rättigheterna i landet tillåts verka öppet. Vi har i behandlingen av Cuba i FNs kommission för de mänskliga rättigheterna stött generalsekreterarens kontakter med den kubanska regeringen i detta syfte.

Såväl bland MR-aktivister i Cuba som inom en växande del av den kubanska dissidentrörelsen i exil är förhoppningen att demokratiska förändringar skall vara möjliga att uppnå genom dialog och nationell försoning. Inte minst är förhoppningen att de förbättrade relationerna mellan supermakterna skall göra det möjligt för Cuba att, utan inblandning utifrån, bestämma sitt eget öde.

Bestående demokratiska förändringar i Cuba måste komma inifrån det kubanska samhället och inte som en följd av ytterligare konfrontation med den ena supermakten eller mellan supermakterna. Cuba har alltför länge utgjort en bricka i tvekampen mellan supermakterna.

Vi har kontinuerliga kontakter med dessa grupper. Kabinettssekreteraren har, vid flera tillfällen under de senaste åren, sammanträffat med företrädare för den kubanska exilorganisationen, Demokratiska Plattformen. Organisationen sammansluter liberaler, kristdemokrater och socialdemokrater och stöds av MR-grupper såväl inom som utanför Cuba. Vi har i våra kontakter med Demokratiska Plattformen uttryckt vårt stöd för dess ansträngningar att få till stånd en dialog med den kubanska statsledningen om demokratiska reformer.

Anf. 17 MARGARETA FOGELBERG (fp):

Herr talman! Jag ber verkligen att få tacka utrikesministern för det fina svaret. I Cuba är det tyvärr många i dag som fortfarande betraktar Sverige som Castroregimens främsta bundsförvanter.

Jag delar utrikesministerns beskrivning av att förändringarna måste komma inifrån Cuba, precis som de har gjort i Polen och Tjeckoslovakien, och inte genom konfrontation med supermakterna eller mellan supermakterna. Diktatorns järngrepp hårdnar emellertid vartefter tömmarna släpper i Östeuropa. Den katastrofala ekonomin gör just nu livet mycket svårt för kubanerna. Sovjet sviktar i sitt stöd, och EG-länderna har avbrutit sitt bistånd. Cuba är långt ifrån det under av social rättvisa som man gärna har velat måla upp inför omvärlden. Det enda man kan säga är att orättvisorna är väldigt jämnt fördelade. Röda korset, Amnesty och FN har flera gånger påtalat Cubas brott mot mänskliga rättigheter, men Fidel Castro betraktar alla oliktänkande som revolutionens fiender, och han vill inte höra talas om några förändringar i demokratisk riktning.

Därför vill jag fråga utrikesministern: Kan den svenska regeringen tänka sig att ge en signal till Fidel Castro genom att vi avbryter vårt bistånd till Cuba? Det skulle uppfattas som ett moraliskt stöd och uppskattas av dem som kämpar för ett Cuba Libre i verklig mening.

Anf. 18 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag vill utan att gå in på några detaljer – det tror jag skulle kunna få motsatt effekt – bara säga att vi har gett klara och otvetydiga signaler till den kubanska regeringen. Jag är inte så övertygad om att ett avbrytande av det relativt ringa stöd som vi ger till Cuba skulle förbättra våra möjligheter till dialog och resultat.

Anf. 19 MARGARETA FOGELBERG (fp):

Herr talman! Jag tror precis tvärtom. Det enda som Fidel Castro förstår är nästan handgripliga besked. Jag menar inte att man plötsligt skall avbryta biståndet utan ge dessa signaler. Utrikesministern är säkerligen väl medveten om, inte minst genom kabinettssekreterarens täta besök i Cuba, att vårt bistånd inte används på det sätt som vi hade tänkt. Framför allt kommer det rakt inte det cubanska folket till del.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1990/91:488 om spänningarna mellan olika folkgrupper i Mellanöstern

Anf. 20 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Berndt Ekholm har frågat mig vilka åtgärder regeringen är beredd medverka till för att förhindra mer blodspillan i Kuwait samt öka palestiniernas säkerhet i området.

Befrielsen av Kuwait efter närmare sju månaders ockupation och brutalt förtryck av Irak hälsades med stor tillfredsställelse av världssamfundet. Det var en seger för folkrätten att Irak till slut tvingades lämna det land det ockuperat och rent av förklarade sig ha annekterat.

Den fulla vidden av Iraks våldsdåd mot Kuwait har efter befrielsen kommit i dagen: mord, tortyr, plundring, tagande av gisslan, bortförande av civil-

befolkning. Illdåden är otaliga. Kuwait kommer också under mycket lång tid att få lida av följderna av att hundratals oljekällor antändes av de irakiska trupperna.

Det krävdes ett krig för att Irak till slut skulle ge vika, ett krig som medfört att många folk, även det irakiska, kommer att få vidkännas umbäranden under mycket lång tid. Den irakiska ledningen bär det fulla ansvaret för detta. En oundviklig följd av krig och ockupation är det hat som föds. Oftast riktas detta hat mot den förtryckande staten och mot dem som samarbetar med den. Men ibland ser vi tragiska exempel på hur känslor av hat och frustration vänds också mot oskyldiga personer.

Irak utnyttjade på ett mycket cyniskt sätt den palestinska frågan för att försöka rättfärdiga det övergrepp man gjort mot Kuwait. Genom att söka koppla invasionen av Kuwait till Palestinafrågan hoppades Saddam Hussein att kunna mobilisera stöd i omvärlden.

Den internationella reaktionen på detta var mycket kallsinnig. För många palestinier, som under årtionden levt under svåra förhållanden och fört en till synes fruktlös kamp för sin sak, kom dock Saddam Hussein att framstå som ett hopp i mörkret, någon som ändå tog upp deras fråga.

Att ställa sitt hopp till Saddam Hussein visade sig vara ett stort misstag. Den sympati för Saddam Hussein som vissa palestinier gav uttryck för har fått negativa återverkningar för både PLO och den palestinska frågan. Saddam Hussein har åstadkommit mer skada än nytta för palestinierna. Ett tragiskt resultat är förföljelserna av palestinier i Kuwait efter befrielsen.

Efter befrielsen av Kuwait har flera, trovärdiga rapporter kommit om grymma övergrepp mot främst palestinier i Kuwait. Av Amnesty International och från andra håll har styrkts att tortyr och avrättningar förekommit. Det är upprörande att det kaotiska tillstånd av laglöshet som rådde i landet direkt efter befrielsen gav utrymme för sådana övergrepp. De kuwaitier som var kvar i landet under den irakiska ockupationen fick utstå mycket grymhet, men det är givet att detta inte rättfärdigar hänsynslösa hämndaktioner.

Kuwaits lagliga regering har haft svårt att återupprätta kontroll och lag och ordning i landet. Kuwaitiska ledare, med premiärministern i spetsen, har förklarat att man är fullt inriktad på att garantera säkerheten för alla invånare och stoppa vidare övergrepp mot palestinier. Kuwait har också lämnat sådana försäkringar till FNs säkerhetsråd.

Från svensk sida har vi noga bevakat utvecklingen i denna fråga och framfört vår oro till representanter för humanitära organisationer som verkar i Kuwait. Vi har också fått veta att dessa agerat i frågan och att detta fått verkan. UNRWA, FNs organisation för palestinska flyktingar, har också besökt Kuwait och rapporterat att man bedömer att faran för palestiniernas fysiska integritet och säkerhet nu verkar vara överstånden. Antalet dödade beräknas totalt till mellan sex och tio. Ett fortsatt bekymmer är dock de många palestinier som gripits och varav uppemot ett tusental fortfarande är häktade. Den internationella uppmärksamheten har varit och fortsätter enligt UNRWAs bedömning att vara betydelsefull för att säkerställa palestiniernas rättstrygghet.

Svenska ambassaden i Kuwait kunde nyligen åter bemannas. Vi har instruerat vår ambassadör där att framföra svenska regeringens oro till kuwai-

tiska myndigheter över palestiniernas situation och vädja till dem att göra sitt yttersta för att garantera säkerheten för palestinierna. Ambassadören har när han framfört detta fått försäkringar om att de kuwaitiska myndigheterna har vidtagit en rad åtgärder för att förbättra lag och ordning. Situationen förefaller för närvarande vara under kontroll. Vi kommer givetvis att fortsätta att bevaka saken.

Anf. 21 BERNDT EKHOLM (s):

Herr talman! Efter föregående talare blir det svårt att uttala *ett* riktigt bra tack – jag säger tusen tack, herr utrikesminister för ett som jag trots allt tycker väl optimistiskt svar.

Frågan är nu en månad gammal, men trots det är den fortfarande högaktuell. Jag vill hävda att situationen inte är under kontroll. Enligt de uppgifter jag senast i dag har inhämtat är så inte fallet.

I skuggan av kurdernas situation tycker jag att det är angeläget att vi fortsätter att peka på palestiniernas situation i det här området.

Orsakerna till palestiniernas situation är naturligtvis flera. En orsak är PLOs agerande under konflikten. Det har emellertid alltid funnits spänningar mellan kuwaitierna och palestinierna. Detta legitimerar naturligtvis inte den blodsspillan som har skett och som fortfarande sker.

Enligt Middle East Watch har trettio personer dödats. Enligt rapporter i palestinskt material är det 200 à 300 människor som har dödats, och enligt uppgifter från internationella organisationer, bl.a. Röda korset i dag, skulle det röra sig om 1 000 dödade och svårt torterade personer. Dessutom har tusentals blivit väldigt illa behandlade och arresterade.

Oavsett vilka uppgifter som är sanna finns det all anledning att ta detta problem på största allvar. Därför måste världssamfundet på olika sätt agera. Jag anser att världssamfundet inte har tagit sitt fulla ansvar i just den här situationen.

Jag känner inte heller igen beskrivningen av UNRWAs situation. Den verkar kanske också något optimistisk, även om jag för min del har stor tilltro till UNRWAs verksamhet.

Jag undrar därför om Sverige på något sätt kan ytterligare aktualisera den här frågan för att man skall, så långt det är möjligt, få garantier för palestiniernas säkerhet i området.

Anf. 22 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Vi är beredda att göra allt vad som står i vår makt. Vi är dock beroende av de uppgifter vi får dels från Kuwaits regering, dels från olika hjälporganisationer och mänskliga rättighetsorganisationer.

Det är kanske någon överdrift att säga att situationen är under kontroll. Situationen är sådan att man noga måste bevaka vad som händer för att inte nya övergrepp skall ske. Det är vi beredda att göra på allt sätt.

Anf. 23 BERNDT EKHOLM (s):

Herr talman! Det låter mycket bra.

Ett uttryck som har använts av en talare tidigare i dag är att kurderna är fredens förlorare. Man kan på ett sätt säga samma sak om palestinierna,

även om man i deras fall i formell mening inte kan använda ordet fred. Många talare har i dag varit inne på frågan om ett gemensamt agerande för kurdernas sak. Jag anser att ett sådant agerande är lika angeläget när det gäller palestiniernas och assyriernas situation – det är här fråga om flera folkgrupper. Det är angeläget med ett gemensamt agerande från alla partiers sida och naturligtvis från världssamfundets sida.

Jag vill avslutningsvis fråga hur utrikesministern bedömer möjligheterna till ett gemensamt agerande från svensk sida och vad han har för förhoppningar på Bakers förestående andra resa till området.

Anf. 24 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! På den sista frågan är det inte så lätt att ge ett kort svar. Jag delar uppfattningen att det vore bra för sakens skull om vi kunde komma fram till ett gemensamt svenskt agerande.

Efter de samtal som jag hade nere i Egypten i lördags med den egyptiske utrikesministern och blivande generalsekreteraren i Arabförbundet är jag mindre pessimistisk än jag var på väg ned till Kairo. Det skulle emellertid föra litet för långt att nu gå in på det ämnet. Vi får väl återkomma till den frågan.

Anf. 25 BERNDT EKHOLM (s):

Herr talman! Jag vill ändå ta tillfället i akt att nämna att situationen på Västbanken och i Gazaområdet också är mycket instabil och besvärlig. Fortfarande har skolorna inte öppnats, så när som på UNRWAs skolor. Fortfarande kan man inte komma i arbete, och det innebär att palestinierna har en utomordentligt svår situation. Det är orättfärdigt att civila palestinier skall bli drabbade av vad som hänt under det här kriget, genom de ställningstaganden som gjorts och det sätt på vilket kriget har skötts. Det är mycket angeläget att man fortsätter att driva den palestinska frågan med all kraft.

Anf. 26 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag delar till fullo den uppfattningen, och jag lovar att vi skall göra vårt yttersta för att om möjligt hjälpa till att lösa problemet.

Anf. 27 BERNDT EKHOLM (s):

Herr talman! Jag tackar så mycket för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1990/91:523 om minröjning i Afghanistan

Anf. 28 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Gudrun Schyman har frågat mig om den svenska regeringen är beredd att hjälpa till med minröjning i Afghanistan mot bakgrund av uppgifter om att svenska minor skall ha levererats till gerillan i landet.

Några leveranser av minor eller annan krigsmateriel till Afghanistan har inte förekommit från Sverige. Om pressuppgifterna om förekomsten av

svensktillverkade minor hos gerillan i Afghanistan är riktiga, måste det röra sig om äldre minor som under 1950- och 60-talen sålts till bl.a. Pakistan. Svenska regeringen har inte haft något att göra med sådana vidareleveranser.

Mineringen i Afghanistan är ett stort hinder för de afghanska flyktingarnas återvändande till ett normalt liv i Afghanistan. Minröjning är därför en prioriterad åtgärd inom det svenska biståndet till Afghanistan.

Av de organisationer som med svenskt stöd bedriver biståndsarbete för Afghanistan är det för närvarande endast UNOCA, FNs koordinerande organ för hjälp till Afghanistan, som bedriver minröjningsverksamhet i Afghanistan. Under budgetåret 1990/91 har Sverige anslagit 5 milj.kr. för minröjningsinsatser till UNOCA.

Sverige ger bistånd till Afghanistans folk och afghanska flyktingar både via FN-systemet och via enskilda organisationer. Det finns två huvudinriktningar på det svenska biståndet, nämligen humanitärt stöd till flyktingar utanför Afghanistan och stöd till återuppbyggnadsinsatser inne i landet. Inom ramen för dessa återuppbyggnadsinsatser sker även minröjning, liksom satsningar på skolor, hälsovård och återuppbyggnad av jordbruket i de områden där så är möjligt.

Anf. 29 GUDRUN SCHYMAN (v):

Herr talman! Jag skall be att få tacka för svaret.

Det är riktigt att det är fråga om gamla leveranser av minor, och det är alltså den här gången inte fråga om några nya, braskande avslöjanden. Det är fråga om Bofors gamla leveranser i slutet av 1950-talet och början av 1960-talet av minor till Pakistan, minor som sedan har gått vidare till Afghanistan. Detta sätter naturligtvis återigen den svenska vapenexporten och den internationella vapenhandeln över huvud taget i fokus. Denna handel är bemängd med en rad problem, eftersom man inte vet vart vapnen slutligen tar vägen. Jag känner till att FNs koordinerande organ för hjälp till Afghanistan finns. Jag känner också till att den brittiske minröjningsexpert som jag har hänvisat till i svaret har arbetat för den här organisationen. Han har också på uppdrag av Svenska Afghanistankommittén skrivit en rapport, där han säger att alla stater som direkt eller indirekt sålde eller gav bort minor måste inse att de är moraliskt ansvariga för minornas närvaro och därför måste hjälpa till på alla sätt att få bort dem.

Förutom att man som Sverige gör anvisar pengar på detta sätt, något som jag tycker är bra, anser denna brittiske minröjningsexpert att det är viktigt att länderna ser till att all relevant information som man får görs tillgänglig för de team som är ansvariga för minröjningen.

Jag skulle vilja fråga utrikesministern om Sverige kan bidra med någonting mer än bara pengar, t.ex. att man via Bofors får den information om hur dessa gamla minor fungerar, vilken utrustning som skulle vara mest effektiv i röjningsarbetet, osv. Detta skulle vara en ännu mer påtaglig hjälp.

Sedan skulle jag också vilja få en kommentar om den internationella vapenhandeln. Detta är ett exempel på hur denna kan fungera. Kriget i Gulfen var ett annat exempel. Vad avser den svenska regeringen att göra för att begränsa den svenska vapenexporten och den internationella vapenhandeln?

Anf. 30 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Det sistnämnda diskussionsämnet skulle onekligen kräva litet mer tid. Det är emellertid värt att diskutera, inte minst lärdomarna efter Irak–Kuwait-konflikten.

Får jag om den fråga som nu är aktuell säga att jag anser att oavsett varifrån minorna kommer är denna insats från svensk sida väldigt viktig. Den är nödvändig för att man skall kunna klara de väldigt stora uppgifterna i detta område.

Jag vet inte vilka uppgifter Bofors har lämnat. Jag tycker att det är självklart att Bofors skall ställa alla uppgifter som finns tillgängliga till förfogande för dem som röjer minorna för att underlätta deras arbete. Jag skall gärna undersöka den saken.

Anf. 31 GUDRUN SCHYMAN (v):

Herr talman! Detta är mycket bra. Den svenska fredsrörelsen har ställt denna fråga till Bofors, men man har ännu inte fått något svar. Jag kan då meddela fredsrörelsen att det kommer ett positivt besked i sakfrågan. Detta utrikesministerns svar måste innebära att regeringen är beredd att ta kontakt med Bofors för att få ut all relevant information och se till att denna når fram till den organisation som bäst kan nyttja den.

Så hinner väl utrikesministern ändå ge en liten kommentar till den internationella vapenhandeln.

Anf. 32 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag kan bekräfta förmodan att den svenska regeringen på något sätt måste ta kontakt med Bofors. Om man inte redan har lämnat ifrån sig dessa uppgifter, skall jag medverka till att så blir fallet.

Den andra debatten tar vi när den har aktualiserats i ett större sammanhang.

Anf. 33 GUDRUN SCHYMAN (v):

Herr talman! Då skall jag ta på mig uppgiften att så fort som möjligt aktualisera den.

Anf. 34 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Det är jag övertygad om.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1990/91:533 om svenskt medlemskap i EG och svensk neutralitet

Anf. 35 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Per Gahrton har frågat mig vad jag sagt till media i Luxemburg om ett svenskt EG-medlemskap utan neutralitetsförbehåll, och han har dessutom frågat vilken regeringens uppfattning är om svenskt medlemskap

i EG i förhållande till svensk neutralitet och hur denna förhåller sig till riksdagens beslut och tidigare regeringsmeddelanden.

Mitt svar är att regeringen självfallet agerar i enlighet med riksdagens beslut den 12 december 1990, om att Sverige bör eftersträva att bli medlem i den Europeiska gemenskapen med bibehållen neutralitetspolitik. Detta beslut fattades av en bred riksdagsmajoritet till vilken jag hoppas att Per Gahrton också en dag skall sälla sig. Jag är optimist av naturen.

Självfallet har jag vid mina besök i Luxemburg och i de andra europeiska huvudstäder jag besökt företrätt precis denna uppfattning, nämligen att det ligger i vårt nationella intresse att bli medlem i EG med bibehållen neutralitetspolitik. Hur detta skall formuleras vid tidpunkten för en svensk ansökan är en fråga som noga får övervägas och som har övervägts.

Anf. 36 PER GAHRTON (mp):

Herr talman! Om det hade varit möjligt för Sverige att bli ett län i en superstat och behålla sin utrikespolitiska handlingsfrihet hade vi kanske kunnat ta en annan sorts diskussion. Jag är väl mera pessimistisk på den punkten.

Det intressanta är att utrikesministern, trots alla massmedieuppgifter, försäkrar att han skall följa riksdagens beslut. Det är ju trevligt, men det värsta är att det i dessa sammanhang är närmast sensationellt att utgå från att riksdagens beslut beträffande EG skall följas.

Det återstår ändå vissa problem. För det första lär regeringen ha gjort en utredning om neutralitetspolitiken som lär ha förevisats vissa partier och partiledare. Vi som är kritiska mot EG har dock inte fått se röken av denna utredning. För att vi i landet skall kunna fortsätta en meningsfull diskussion om neutralitetspolitiken och EGs konsekvenser för denna är det nödvändigt att utrikesministern ser till att samtliga riksdagspartier får samma sorts information vad gäller EGs inverkan på neutralitetspolitiken. Min första fråga är om utrikesministern kan bekräfta detta.

Min andra fråga är följande: Hur skall EG få besked om att det faktiskt finns ett neutralitetsförbehåll?

Min tredje fråga gäller EGs planerade försvarsunion. Vi kan ju i dag i tidningarna läsa att arbetet med detta går framåt ganska snabbt. Det senaste budet är att försvarspolitiken skall samordnas efter 1996. Om Sverige vid den tidpunkten skulle vara medlem i EG, avser Sverige då att använda vetorätten för att förhindra att EG utvecklar ett militärt samarbete av det slag som Sverige har sagt sig vara motståndare till?

Anf. 37 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag skall inte nu gå djupare in i den här debatten. Vi får säkert tillfälle att återkomma till den.

Det material som har presenterats för de fyra partier som står bakom riksdagsbeslutet är närmast att betrakta som ett arbetspapper. Jag tar för egen räkning för givet att det ur de diskussionerna kommer någonting som måste ställas inte bara till alla partiers utan även till allmänhetens förfogande. Det är jag emellertid beredd att ta upp en öppen diskussion om. I de diskussio-

nerna ingår naturligtvis som ett självklart led att man också diskuterar vilken form vi skall välja för att tala om var vi står i fråga om neutralitetspolitiken.

Den mera spekulativa frågan går jag inte in på nu.

Anf. 38 PER GAHRTON (mp):

Herr talman! Vad finns det egentligen för konstitutionell grundval för att regeringen förfärdigar ett utredningsmaterial om en av de väsentligaste frågor som vi nu har framför oss, nämligen om huruvida neutraliteten är förenlig med EG-medlemskap? Detta material delges dessutom endast de partier som man på förhand vet har samma uppfattning som regeringen. De partier som har en kritisk inställning till frågan får däremot inte någon möjlighet att i full utsträckning sätta sig in i vad detta egentligen handlar om, eftersom dessa partier inte har tillgång till samma material. Vad har detta med öppenhet och demokrati att göra? Jag tycker att det minsta man kan begära är att vi får samma tillgång till materialet. Nästa fråga blir om det, som Expressen har begärt, skall offentliggöras. Vi nöjer oss i detta läge med att säga att alla partier väl ändå i rimlighetens namn bör ha tillgång till samma material.

Utrikesministern säger att vi skall återkomma till denna diskussion. Hur skall jag kunna återkomma till diskussionen på samma nivå och med samma utgångspunkter som de andra debattörerna, när jag inte har tillgång till samma material som de?

Anf. 39 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Formellt behandlas det här materialet på samma sätt som annat material som läggs fram i utrikesnämnden. Inte heller sådant material är till för andra än dem som sitter i utrikesnämnden. Det arbete som nu pågår är närmast att se som givet av utrikesnämnden, och därför har så här långt dessa regler följts.

Jag har förståelse för Per Gahrtons sätt att resonera, och jag är därför beredd att ta upp frågan om hur detta skall behandlas sedan vi i nämnden har avslutat diskussionen. På det här stadiet är det ett arbetspapper som är till för gruppen, med de begränsningar som gäller för utrikesnämndsdokument.

Anf. 40 PER GAHRTON (mp):

Herr talman! På denna punkt skall jag bara tillägga att jag utgår från att dessa kryptiska formuleringar i realiteten kommer att utmynna i att vi i de övriga riksdagspartierna kommer att få samma information som de EG-vänliga partierna.

Jag vill ändå inte utan vidare avsluta den här debatten, utan jag upprepar den fråga som utrikesministern ville gå ifrån: Kommer Sverige, om vi eventuellt blir medlem av EG, att använda vetorätten för att förhindra ett militärpolitiskt samarbete inom EG? Det är ju ändå inte en hypotetisk fråga, utan hela detta resonemang bygger i stor utsträckning på att riksdagen har uttalat att man förmodar att EG icke kommer att utveckla ett militärpolitiskt samarbete. Utrikesministern har här flera gånger sagt, att skulle EG utveckla ett militärpolitiskt samarbete, så skall Sverige inte bli medlem. Nu säger man i dag från EG, att detta nästa steg troligen inte kommer förrän 1996. Då är det rimligt att fråga: Avser Sverige, om vi skulle vara medlem vid den tid-

punkten, att se till att det inte blir något militärpolitiskt samarbete? Om inte utrikesministern kan svara ett klart ja på den frågan, innebär det att man senare kommer att acceptera det samarbetet.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på frågorna 1990/91:512, 515 och 537 om sysselsättningen i Hallstahammar

Anf. 41 Arbetsmarknadsminister MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Birgit Henriksson har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att den katastrofala arbetsmarknadssituationen i Hallstahammars kommun skall kunna förbättras och för att även övriga bruksorter i länet får en utveckling mot det bättre.

Birger Andersson har frågat industriministern vilka åtgärder regeringen nu är beredd att vidta för att lindra effekterna av nedläggningen av Bulten AB i Hallstahammar och för att skapa nya arbetstillfällen i regionen. Frågan har överlämnats till mig.

Göran Magnusson har frågat mig vilka särskilda åtgärder regeringen är beredd att vidta för att kraftfullt motverka den svåra arbetsmarknadssituation som uppstått i Hallstahammar sedan Bulten AB meddelat sitt beslut om nedläggning av verksamheten.

Jag tänker besvara frågorna i ett sammanhang.

Först är det viktigt att ha klart för sig omfattningen av de aktiva åtgärder för att bekämpa arbetslösheten som regeringen inför kompletteringspropositionen presenterade i onsdags. Förslaget innebär 6 miljarder kronor till aktiva åtgärder i form av bl.a. utökat antal platser för arbetsmarkandsutbildning, inrättande av ytterligare 5 000 högskoleplatser och höjning av rekryteringsstödet. Det är här fråga om insatser utöver de medel som riksdagen nyligen har fattat beslut om och som omfattar över 20 miljarder kronor. Självklart kommer också detta en ort som Hallstahammar till del.

Regionalpolitiskt har beträffande Hallstahammars kommun länsstyrelsen i Västmanlands län såväl ansvar och befogenheter som resurser för att snabbt starta ett utvecklingsarbete. När det så gäller frågan om temporär inplacering i stödområde har regeringen fått propåer från många kommuner. Regeringen kommer inom kort att i ett sammanhang pröva dessa frågor. Självfallet kommer den förändring som nu är aktuell i Hallstahammar att väga tungt i det sammanhanget.

Enligt länsarbetsnämnden i Västmanlands län finns åtgärdsmedel för utbildning, och arbetsförmedlingskontoret i Hallstahammar arbetar nu med en kartläggning av behovet av arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Jag har tidigare här i kammaren beträffande Västmanlands län framhållit vikten av att regionala myndigheter, näringsliv och fackliga organisationer tillsammans analyserar näringslivets behov för framtiden samt arbetar fram åtgärdsförslag för ett diversifierat näringsliv. Det är därför, i det här sammanhanget, mycket positivt att en sådan åtgärdsgrupp bildats redan dagen efter företagsledningens besked om nedläggning av Bulten AB i Hallstaham-

mar. Gruppen har nu i dag på eftermiddagen sitt första sammanträde för att ta fram idéer för vad som behöver göras. Det är med stort intresse jag kommer att bevaka vad gruppen kommer fram till, och jag utgår ifrån att också företaget i det här sammanhanget känner sitt ansvar.

Anf. 42 BIRGER ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret. Det var i november 1990 jag ställde en fråga till arbetsmarknadsministern om sysselsättningssituationen i Hallstahammar. Den här gången hade jag emellertid ställt en fråga till industriministern för att få regeringens syn på vilka åtgärder som är nödvändiga utöver de arbetsmarknadspolitiska. Men arbetsmarknadsministern får tydligen svara även för närings- och regionalpolitiken.

Som arbetsmarknadsministern väl känner till är Hallstahammar en typisk bruksort, som under 1970- och 1980-talet har råkat ut för ett mycket stort bortfall av arbetstillfällen. Nu har Bulten AB meddelat att företagets verksamhet kommer att läggas ned, och det innebär att 550 jobb försvinner.

Även om situationen för Hallstahammars kommun i höstas när jag ställde min fråga till arbetsmarknadsministern var allvarlig med många varsel, så är situationen nu mycket allvarligare. Jag hade i dag hoppats på litet mer konkreta besked. Även om jag håller med arbetsmarknadsministern om att arbetsmarknadspolitiska åtgärder i form av utbildning i och för sig är mycket bra, så är dessa åtgärder inte tillräckliga.

Jag vill därför fråga arbetsmarknadsministern:

Vilka ytterligare åtgärder, utöver arbetsmarknadsutbildningen, är regeringen beredd att vidta?

Kommer regeringen att anvisa medel så att Bergslagspendeln snabbt kan färdigställas?

Kommer byggstarten av projekt Mälarbanan att tidigareläggas?

När fattas beslutet om temporär inplacering av Hallstahammars kommun i stödområde?

Anf. 43 BIRGIT HENRIKSSON (m):

Herr talman! Regeringen har ett stort ansvar för situationen i Hallstahammar. Detta vågar jag påstå efter att nu ha varit hallstahammarsbo i mer än 40 år. Det var regeringen som en gång såg till att vi fick en etablering i Kalix, där nu Bulten kommer att fortsätta sin verksamhet. Det var, som man sade, regionalpolitiska skäl som låg bakom. I dag vet vi alla att Bulten försvinner, och vi har sett många många industrier och även – som jag skrev i min fråga – många andra institutioner försvinna från vår ort.

Jag vill fråga arbetsmarknadsministern: Vilka yrken, vilka branscher skall jag råda alla dem att satsa på som kommer till mig och frågar vad de bör välja för utbildning nu för tiden? Vad händer när man är färdig med utbildningen? frågar de mig, och jag har inget svar att ge. Vad skall jag råda dem?

Det som omedelbart skulle förbättra situationen i Västmanland är naturligtvis att Mälarbanan påskyndas och att regeringen verkligen lovar att vi får en högbro i Södertälje. Detta skulle ge effekter i hela länet.

Just i dagarna har jag fått en ytterligare fråga, och jag vill ställa den till

arbetsmarknadsministern: Vill arbetsmarknadsministern lova här och nu att påverka sina regeringskolleger – kollegerna i jordbruks- eller utbildningsdepartementet, eller vilka som nu blir aktuella – så att inte också ridskolan, och därmed den högsta ridutbildningen försvinner från Strömsholm? Detta hör också till Hallstahammars kommun. Skolan ger många lärarjobb. Det är fråga om många bostäder, och många berörs indirekt genom barntillsyn, osv. Det ger alltså många arbeten.

Ytterligare en åtgärd som konkret och omedelbart skulle kunna medverka till en förbättring av situationen i Hallstahammar vore att exempelvis sänka arbetsgivaravgiften. Kan arbetsmarknadsministern tänka sig att låta detta ske?

Anf. 44 GÖRAN MAGNUSSON (s):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret. Det fanns naturligtvis både hos mig och hos andra företrädare för länet förväntningar om ett mer innehållsrikt svar, ett svar som innebar möjligheter att klara av den situation som Hallstahammar har hamnat i genom det maktens dråpslag som har drabbat kommunen i och med Bultens styrelsebeslut att helt lägga ned verksamheten. Vi hade för några veckor sedan tillfälle att i den här kammaren i en interpellationsdebatt diskutera sysselsättningssituationen i Västmanland. Situationen var redan då bekymmersam, och utvecklingen under de senaste dagarna har ytterligare förvärrat den. Jag vill gärna konstatera att de 550 jobb som nu förloras i Hallstahammar omräknat till befolkningssituationen i Storstockholmsområdet betyder ungefär 45 000 arbetstillfällen.

Jag vill gärna i dag i kammaren nämna att jag under de senaste dagarna vid ett par tillfällen har varit i Hallstahammar. Jag vill med anledning av det referera till två iakttagelser. Den ena är att man i Hallstahammar förlitar sig på den socialdemokratiska regeringen och insatser från regeringens sida. Min andra iakttagelse är att man inte har givit slaget förlorat beträffande Bultens fortsatta verksamhet och att man också menar att ägarna och näringslivet som sådant har ett ansvar för att delar av eller hela Bultens verksamhet i Hallstahammar skall kunna räddas. De fackliga organisationerna och även andra menar att det finns förutsättningar att med framgång driva verksamheten vidare.

Jag vill därför fråga statsrådet om statsrådet är beredd att tillsammans med regeringskollegerna medverka till ett paket beträffande Hallstahammar, ett paket som skulle innebära att man också kunde rädda en del av Bultens sysselsättning under förutsättning att det visar sig företagsekonomiskt klokt.

Anf. 45 Arbetsmarknadsminister MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Jag vill först poängtera att jag till fullo förstår den oro, den ilska och den rädsla inför framtiden som finns inte bara hos människorna i Hallstahammar utan även på många andra orter, där man genom ett företagsbeslut ytterligare förvärrar en redan tidigare svår arbetsmarknadssituation. Jag har tidigare här i kammaren haft debatter framför allt med Birger Andersson och Göran Magnusson om situationen i Västmanland.

Jag vill betona hur mycket man nu är villig att jobba i Hallstahammar. Vi har också från mitt departement redan haft många kontakter med personer

i Hallstahammar. Det är litet magstarkt att kräva konkreta besked av mig i dag, när den tillsatta gruppen har sitt första sammanträde i dag kl. 13.30; jag vet inte om de är färdiga än. Jag betonade i slutet av mitt svar att jag känner ett stort ansvar för situationen, och jag kommer mycket noga och mycket nära att tillsammans med denna grupp, som nu på landshövdingens initiativ har kommit till i Hallstahammar, att följa utvecklingen och se i vilken mån jag och mina regeringskolleger kan vara med och ta ett ansvar för Hallstahammar.

Jag vill betona något som framgick av i alla fall Göran Magnussons inlägg men som jag saknade i de två andras, nämligen att det är fråga om företagets, Bultens, ansvar. Frågan är på vilket sätt de kommer att vara beredda att vara med i gruppens arbete och ta en del av ansvaret. Jag tror inte att det svåra är att få regeringen att ta sitt ansvar, utan det svåra blir snarare att få företaget att ta sin del av ansvaret.

Jag kommer alltså att följa utvecklingen nära, och jag lovar att medverka i alla de lägen där regeringen har möjlighet att medverka. Dessutom kommer det redan under våren att bli fråga om regionalpolitiska och arbetsmarknadspolitiska insatser i Västmanland. Vi kommer också att se över många av de infrastrukturprojekt som nu är på gång och undersöka i vilken mån de kan tidigareläggas, vilket var vad Birger Andersson frågade om. Under maj månad kommer industriministern att kunna lämna besked om stödområdesindelningen, men jag har inget närmare datum för det.

Anf. 46 BIRGER ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag delar arbetsmarknadsministerns uppfattning att även företaget givetvis har ett stort ansvar. Jag ställer nu konkreta frågor som rör industriministerns arbetsområde – jag är medveten om detta –, men anledningen är att jag riktade min fråga till industriministern.

Det gläder mig att höra att det i maj kommer ett konkret besked om en temporär inplacering av Hallstahammars kommun i stödområde. Hallstahammar var inplacerat i stödområde från 1986 till den 1 juli 1990. Många från länet motionerade om att stödområdesplaceringen skulle vara kvar, men tyvärr gick det inte igenom i riksdagen.

Jag skulle gärna vilja ha litet mer synpunkter på hur regeringen ser på en tidigareläggning av en del investeringar. Som jag sade i mitt förra anförande delar jag arbetsmarknadsministerns uppfattning att utbildningsåtgärder inom arbetsmarknadspolitiken är mycket viktiga, men jag tror inte att det räcker i en sådan här situation. Här behövs också andra åtgärder. Jag vill då fråga arbetsmarknadsministern: Kan inte arbetsmarknadsministern något mera konkret ge mig svar på mina frågor om Bergslagspendeln och Mälarbanan?

Anf. 47 BIRGIT HENRIKSSON (m):

Herr talman! Även jag vill gärna ha svar på mina frågor. Kan jag resa hem till Hallstahammar i veckan och tala om att vi kanske åtminstone får behålla ridskolan? Det är inte bara Bulten som har försvunnit. Snickers, den enda stora kvinnoindustrin, har också försvunnit. Nu försöker en del kvinnor att

driva verksamheten, men de har svårt att få borgen och de har svårt att få fram pengar eftersom deras män hotas av arbetslöshet på Bulten.

Situationen är förtvivlad på många områden. En sänkning av arbetsgivaravgiften skulle omedelbart kunna ge vissa resultat.

För närvarande är jag emellertid mest intresserad av att få höra att vi åtminstone kan rädda vår ridskola. Den medför alltså många lärartjänster, men det rör sig också om en stor grupp andra människor som indirekt är beroende av arbete om ridskolan skall kunna vara kvar i Hallstahammars kommun. Vi tål inte många fler nedläggningar efter dem vi har haft.

Anf. 48 GÖRAN MAGNUSSON (s):

Herr talman! Jag har full förståelse för att Mona Sahlin inte har möjlighet att lämna konkreta besked på olika punkter. Men jag tror att Mona Sahlin också har full förståelse för mina ambitioner att kunna lämna konkreta besked till Hallstahammar och Västmanland, eftersom vi är i ett besvärligt sysselsättningsläge.

När det gäller t.ex. Bergslagspendeln och den bristande finansiering som i dag finns för det projektet, kan det vara värt att erinra om att Bergslagspendeln egentligen är ett resultat av stålkrisen i Fagersta och Bergslagsregionen där även Hallstahammar var inblandat. Vi ser fullföljandet av Bergslagspendeln som en angelägen fråga när det gäller möjligheterna att vidta åtgärder i Hallstahammar.

Det är bra att Mona Sahlin ser mycket positivt på den arbetsgrupp som snabbt har kommit i gång. Jag förmodar att hon då också är beredd att ge de resurser som kan behövas för att klara av arbetet.

Jag vill gärna anknyta något till Mälarbanan, bron i Södertälje och även till sysselsättningssituationen på Snickers. Invandrarförläggningen är på väg att försvinna, AMU har flyttat sin verksamhet från Hallstahammar. Kommunen och kommunledningen känner sig hårt drabbade av situationen.

Anf. 49 Arbetsmarknadsminister MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Jag vill än en gång betona att jag mer än väl förstår hur pressade inte bara kommunpolitikerna utan också alla de människor som förlorat sitt arbete eller vet att de kommer att förlora sitt arbete är.

Vi kommer att systematiskt gå igenom många av de stora infrastrukturprojekten för att se på tidsplanerna och om det går att tidigarelägga projekten. Jag vill betona detta för Birger Andersson. Jag vet att den grupp som vi nu alla har uttalat vårt stora stöd för också kommer att väga in vilka av dessa insatser man ser som viktiga, vilka möjligheter det finns att tidigarelägga dem och vad detta kommer att betyda för Hallstahammar.

Till Birgit Henriksson vill jag säga att jag i helgen blev uppmärksammad på frågan om Strömsholm. Jag har försökt ta reda på bakgrunden och de olika alternativ som finns i den utredning som lantbruksstyrelsen har gjort. Jag förstår till fullo att detta är en mycket bekymmersam och allvarlig fråga i detta läge. Jag lovar att ytterligare sätta mig in i frågan och se om vi inte kan undvika att försämra det redan svåra läget i Hallstahammar, med all respekt för att ett stort utredningsarbete har legat bakom rapporten.

Jag förstår till fullo att man vill ha konkreta besked, Göran Magnusson.

Det är också därför som jag mycket intresserat och skyndsamt kommer att följa gruppens arbete för att få veta vilka konkreta besked man vill ha från regeringen förutom de saker som vi diskuterar här i kammaren i dag.

Anf. 50 BIRGER ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag är glad över att arbetsmarknadsministern här försöker att ge vissa konkreta besked eller antydningar till konkreta besked. Jag förstår att arbetsmarknadsministerns situation inte är så lätt. Arbetsmarknadsministern kommer in i det avslutande skedet, och det är kanske finansministern och industriministern som i stället borde stå här och svara på frågorna. Men jag hoppas att arbetsmarknadsministern tar med sig våra synpunkter och framför dem till industriministern och finansministern.

Hallstahammar är i ett prekärt läge, och det behövs insatser. Vi i Västmanland vill gärna klara oss själva, men när det är en besvärlig situation behöver vi hjälp från regeringen, och jag hoppas att vi kan få det.

Anf. 51 BIRGIT HENRIKSSON (m):

Herr talman! Jag vill först tacka arbetsmarknadsministern för att hon vill sätta sig in i frågan om Strömsholm. Starka krafter i södra Sverige vill att denna ridsport skall flyttas över till Flyinge. Dels finns det gamla traditioner i Strömsholm, dels skulle det vara ett dråpslag. Dessutom är vi inte alls helt överens om att man kan vinna något ekonomiskt på detta. Den södra regionen av Sverige är inte så illa drabbad som våra gamla bergsbygder.

Jag har fortfarande inte fått något svar på min fråga om en sänkt arbetsgivaravgift, något som kanske omedelbart skulle kunna skapa ett lättare läge. Det är inte bara Bulten som drabbas utan massor av små underleverantörer, affärer och oerhört många människor som indirekt är beroende av dessa arbeten. För dem skulle det vara en omedelbar lättnad.

Anf. 52 GÖRAN MAGNUSSON (s):

Herr talman! Vi talade tidigare om den interpellationsdebatt som fördes för några veckor sedan med deltagare från samma partier och även statsrådet Mona Sahlin. Det kan i detta sammanhang vara värt att erinra om att det som moderata samlingspartiet då ansåg som viktigaste frågan faktiskt var generella skattesänkningar över hela landet. Det skulle då lösa alla problem.

I den här situationen kräver också det partiet konkreta insatser från regeringen, och man anser att den arbetsmarknadspolitik som socialdemokratin står för är den som går att förlita sig på även i en sådan här besvärlig situation. Det är också en uppfattning som stämmer med de erfarenheter jag fått av besöken i Hallstahammar.

Herr talman! Jag har ingen ytterligare fråga till statsrådet, men jag tyckte att det var värt att notera detta. Jag ser fram emot ytterligare kontakter i dessa frågor och det positiva intresse som har markerats i detta svar.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslöt kl. 15.56 på förslag av andre vice talmannen att ajournera frågestunden till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

11 § Svar på fråga 1990/91:504 om typgodkännande av svenska industriprodukter

Anf. 53 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM (s):

Fru talman! Ingrid Ronne-Björkqvist har frågat mig om vilka åtgärder jag avser att vidta med anledning av den långa väntetiden för typgodkännande av ett renoveringssystem för dricksvattenledningar.

Bakgrunden är att företaget Forsheda AB har ansökt om ett s.k. frivilligt typgodkännande för en produkt hos det enskilda branschorganet, Svenska vatten- och avloppsverksföreningen. För bedömningar av toxikologiska och hygieniska egenskaper hos VA-produkter utnyttjar branschorganet på uppdragsbasis den expertis som finns hos livsmedelsverket. Sålunda rör detta sig om ett frivilligt åtagande och inte om någon del av livsmedelsverkets ordinarie myndighetsutövning.

En skrivelse från Forsheda AB där man begär industriministerns hjälp har överlämnats till mig. Ingrid Ronne-Björkqvist ställde i november motsvarande fråga till industriministern.

Jag har informerat mig om vad som händer i frågan på myndigheten, och efter vad jag erfarit kommer livsmedelsverket inom den närmaste veckan att lämna ett yttrande till VAV.

Anf. 54 INGRID RONNE-BJÖRKQVIST (fp):

Fru talman! Jag ber att få tacka för svaret. Det var ju positivt. Jag hoppas att vi är överens om att det är viktigt att också ett frivilligt typgodkännande går att få fram i det här landet. Det är viktigt både för den internationella konkurrensen, för marknadsföringen och för produktutvecklingen här i Sverige. Detta har tagit nästan tre år. Under det första året fick man i sju andra länder fram ett typgodkännande, och det tog 5–12 månader. Det gäller Norge, Danmark, Finland, England, Tyskland, Frankrike och Holland. Forsheda AB bad mycket riktigt i höstas regeringen om hjälp med detta efter det att man hade väntat i två och ett halvt år på att få något svar från Svenska vatten- och avloppsverksföreningen, som i sin tur väntar på svar från livsmedelsverket. Industriministern höll redan då med om att handläggningstiden var alldeles för lång.

Nu är jag intresserad av att höra vad som egentligen har hänt. Är det rimligt att handläggningstiden är så lång, eller är det fråga om ett olycksfall i

arbetet? Hur ser tidsramarna och planeringen ut på livsmedelsverket när det gäller den här typen av frågor?

Anf. 55 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM (s):

Fru talman! Jag är övertygad om att Ingrid Ronne-Björkqvist väl vet att jag som statsråd här i kammaren inte kan diskutera enskilda ärenden som handläggs inom en myndighet, vare sig ärenden som man har i sin myndighetsutövning eller som i detta fall som ett frivilligt åtagande. Såvitt jag har förstått är inte heller avsikten med riksdagens frågestunder att man skall diskutera enskilda ärenden. Det kan jag som statsråd inte göra, utan det är myndigheterna som får göra det.

Det är klart att jag mycket väl förstår att frågor kan ställas som en opinionsyttring, och det har jag ingen invändning mot. Men enskilda ärenden kan jag inte diskutera. Det enda jag kan säga är att för att man skall kunna lämna ett yttrande måste man också ha all relevant dokumentation. Och om jag har förstått saken rätt har denna produkt som det handlar om förändrats under tiden. Det är alltså inte samma produkt som man talar om i dag som för ett par år sedan. Men ärendet kan jag alltså inte diskutera.

Anf. 56 INGRID RONNE-BJÖRKQVIST (fp):

Fru talman! Jag förväntar mig naturligtvis inte heller att statsrådet diskuterar det enskilda ärendet. Men däremot vill jag veta om det är rimligt att den här typen av ärenden skall behöva handläggas så länge i Sverige när de kan handläggas så mycket snabbare i andra länder. Är det rimligt med dessa väntetider? Skall våra industrier ställa in sig på att även i fortsättningen få vänta i tre år för den här typen av ärenden, dvs. sådana som gäller typgodkännanden, på grund av att ärendet har fastnat hos livsmedelsverket?

Anf. 57 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM (s):

Fru talman! Jag kan alltså inte diskutera enskilda ärenden. Såvitt jag har förstått har man på livsmedelsverket inte samma uppfattning som företaget uppenbarligen har om de godkännanden som har givits av de uppräknade länderna.

Anf. 58 INGRID RONNE-BJÖRKQVIST (fp):

Fru talman! Tydligen står ord mot ord. Jag skall undersöka närmare om jag är felunderrättad på den här punkten. Men tre år måste, enligt min uppfattning, vara en orimligt lång tid för att få ett sådant typgodkännande.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1990/91:493 om utvinning av sand m.m. från havsbottnen

Anf. 59 Industriminister RUNE MOLIN (s):

Fru talman! Jens Eriksson har frågat mig om jag har för avsikt att låta utvinningen av sand, grus och sten på svensk kontinentalsockel i Kattegatt få fortsätta att förstöra havsbottnen.

Regeringen meddelade i beslut hösten 1986 fem danska företag tillstånd enligt lagen (1966:314) om kontinentalsockeln att utvinna sand, grus och sten inom Stora och Lilla Middelgrund i Kattegatt. Tillstånden gäller t.o.m. den 30 september 1991. Som villkor för tillstånden gäller bl.a. att, om täktverksamheten inverkar menligt på allmänna intressen, t.ex. naturmiljön och fisket, äger Sveriges geologiska undersökning att minska eller utesluta enligt tillståndet medgiven täktvolym, täktområde eller del av sådant område. Enligt vad jag har erfarit har något sådant beslut ännu inte aktualiserats. Jag tolkar detta förhållande som att berörda myndigheter gjort bedömningen att ifrågavarande täktverksamhet hittills inte inverkat menligt på naturmiljön.

Det föreligger i dag två ansökningar om fortsatt täktverksamhet inom Stora Middelgrund. Dessa ansökningar bereds inom industridepartementet, och för närvarande inhämtas yttranden från berörda organ, bl.a. fiskeristyrelsen, statens naturvårdsverk, Sveriges geologiska undersökning, länsstyrelsen i Hallands län och Halmstads kommun.

Jag vill, som Jens Eriksson säkert förstår, inte föregripa prövningen av ansökningarna. Jag kan dock redan nu försäkra att hänsynen till naturmiljön kommer att väga tungt i regeringens tillståndsprövning.

Anf. 60 JENS ERIKSSON (m):

Fru talman! Jag tackar för svaret på min fråga. Jag noterar att industriministern försäkrar att hänsyn skall tas till naturmiljön och att den kommer att väga tungt vid regeringens tillståndsprövning. Det tycker jag är värt att notera.

Om jag är rätt underrättad finns det regler som tillåter att endast svenska företag erhåller tillstånd till sandsugning på svenskt vatten. Dessa regler skall givetvis inte tillämpas på ett sådant sätt att det räcker med en svensk bulvan för att få ett sådant tillstånd. De företag som har sökt tillstånd har inte något behov av sand för egen del. De avser inte heller att ta aktiv del i utnyttjandet av sandutvinningen. Den enda funktion som de svenska företagen har är att få ett täkttillstånd som de sedan möjligen skall sälja till danska utvinnare. Detta tillgodoser endast utländska intressen.

Det har konstaterats att när man bedriver sådan sandsugning blir det stora gropar i bottnen. Dessa gropar försvårar trålning. Och det är besvärligt att komma fram för att bedriva fiske inom de områden där man utvinner sand. Man rör upp vattnet och dödar rommen som läggs på stora områden, man försvårar reproduktionen och det bildas svavelvätebottnar i de hålor som uppstår efter sandsugningen.

Jag kan inte förstå varför Danmark behöver utvinna sand på svensk botten när hela Danmark är fullt med sand både på botten och i land.

Anf. 61 Industriminister RUNE MOLIN (s):

Fru talman! Det kan inte heller jag avgöra. Men de som söker tillstånd har väl sina motiv för det. Vi har att pröva ansökningarna utifrån den lagstiftning som vi har, och det kommer vi att göra, och vi kommer då att ta in de yttranden som behövs. I dessa får vi säkert också besked om vilka problem som finns ur miljösynpunkt, bl.a. de gropar som uppstår. Vi får därför avvakta

tills vi har fått alla synpunkter innan vi kan ge ett besked i frågan. Men då kommer de naturmässiga frågorna att spela en stor roll.

Anf. 62 JENS ERIKSSON (m):

Fru talman! Om jag inte minns fel har det ena företaget ansökt om dispens för den händelse att det skulle dra ut på tiden med beviljandet. Ni har kanske inte heller tagit ställning till den frågan?

Anf. 63 Industriminister RUNE MOLIN (s):

Fru talman! Nej.

Anf. 64 JENS ERIKSSON (m):

Fru talman! Jag hoppas verkligen att man vid bedömningen tar den hänsyn som man skall ta till fisket. Det finns faktiskt en regel om att man inte får förstöra möjligheterna att bedriva ett yrkesmässigt fiske på kontinental sockel. Jag hoppas att man tar den hänsynen.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1990/91:521 om näringslivet inom Eskilstunaregionen

Anf. 65 Industriminister RUNE MOLIN (s):

Fru talman! Alf Egnerfors har frågat mig vilka nya statliga insatser regeringen är beredd att vidta för att tillgodose syftet med tidigare riksdagsbeslut att i Eskilstunaregionen medverka till ett mer differentierat näringsliv.

Sedan FFV och fortifikationsförvaltningen flyttade till Eskilstuna har förutsättningarna för försvarsindustrin förändrats markant. Såväl inhemska som utländska beställningar har minskat kraftigt, vilket krävt omfattande struktureringar inom försvarsindustrin. En sådan strukturell åtgärd för att på ett offensivt sätt möta en krympande marknad är bildandet av Swedish Ordnance. I samband därmed har ledningen för och ägarna av Swedish Ordnance gjort den bedömningen att koncernledningen skall ha sitt säte i Karlskoga. Det är berörda företag som har att göra den bedömningen utifrån de förutsättningar det nybildade företaget har att arbeta efter.

Beträffande fortifikationsförvaltningen har jag från försvarsdepartementet erfarit att fortifikationsförvaltningen den 1 juli 1990 övergått från att ha varit en anslagsfinansierad myndighet till att bli en avgiftsfinansierad myndighet. Syftet med denna omläggning är bl.a. att effektivisera den nuvarande verksamheten.

I regeringens skrivelse 1990/91:50 aviserades ett treårigt program för hela den statliga administrationen som innebär en 10-procentig neddragning. Detta innebär att utrymmet för omlokaliseringar av statlig verksamhet för närvarande är ytterst begränsat.

Däremot vill jag peka på regeringens propositionen om näringspolitik för tillväxt där utbyggnaden av järnvägen i Mälardalen är ett prioriterat projekt. En sådan förbättring av infrastrukturen kommer på sikt att vara värdefull för

Eskilstunaregionen. Förbättrade kommunikationer är en viktig förutsättning för etableringar av företag och kan också bidra till att få till stånd utlokaliseringar av expanderade tjänsteföretag från Stockholmsregionen.

Anf. 66 ALF EGNERFORS (s):

Fru talman! Den sista delen av svaret ber jag att få instämma i. Jag tackar också i övrigt för det svar som industriministern har lämnat.

Sedan jag ställde min fråga har dock Eskilstuna åter drabbats av ett hårt slag på arbetsmarknaden. Det anrika och välkända företaget F E Lindström AB har oväntat meddelat att verksamheten där skall upphöra vid industrisemesterns början. 112 personer mister därigenom sina anställningar.

Den nuvarande ägaren, Bahco Verktyg, har bedömt att vinstnivån i företaget är för låg för att motivera fortsatt drift. Delar av produktionen skall flyttas över till Enköping.

Strukturförändringar inom metall- och manufakturindustrin slår hårt mot den ensidiga arbetsmarknaden i Eskilstunaregionen. Rykten gör dessutom gällande att tillverkningen av finkalibriga och grovkalibriga vapen inom Swedish Ordnance-koncernen i Eskilstuna samt provskjutfältet i Hugelsta kommer att försvinna. Ytterligare ett par hundra jobb försvinner därigenom från Eskilstuna.

Om de åtgärder som jag ryktesvägen fått höra om blir verklighet, är vi tillbaka i den situation som rådde innan besluten om utlokalisering av statlig verksamhet till Eskilstuna fattades 1961 och 1973. Det tyder på att vi alltjämt är i behov av åtgärder från statens sida för att bredda näringslivsbasen i Eskilstunaregionen.

Anf. 67 Industriminister RUNE MOLIN (s):

Fru talman! Jag kan hålla med om att vi för närvarande har en hel del varsel som skapar problem i olika delar av vårt land, och Eskilstuna och Sörmland är ingalunda undantagna. Det vi kan göra är naturligtvis att bedriva en sådan ekonomisk politik att vi får bättre fart på den svenska industrin, vilket kan leda till att vi undviker neddragningar och att vi kan få en expansion inte bara i industrisektorn utan också i tjänstesektorerna. Regeringens politik är inriktad på att åstadkomma sådana förändringar i ekonomin att vår konkurrenskraft skärps och att vi därmed kan skapa bättre förutsättningar för expansion i vårt näringsliv.

Lågkonjunkturen kan vi naturligtvis inte göra särskilt mycket åt, men det finns tecken både i Amerika och i andra delar av världen som pekar på att konjunkturen sannolikt kommer att vända under slutet av detta år och in på 1992. Också det är naturligtvis en viktig förutsättning för att vi skall få fart på vår industri.

Men samtidigt är det naturligtvis viktigt att vi skapar förutsättningar som gör vår industri och vårt näringsliv mer konkurrenskraftiga. Infrastrukturinsatserna är av avgörande betydelse för framtiden. Här i Mälardalen kan bättre kommunikationer, t.ex. via en utbyggd Mälarbana med snabba förbindelser, leda till en större arbetsmarknad med bättre flexibilitet, vilket gör att vi också bättre kan komma till rätta med de problem som Eskilstuna och delar av Mälarregionen har haft under ganska lång tid. Jag tror att det är

viktigt att vi får till stånd dessa infrastrukturinsatser. Också på andra punkter behöver det göras förstärkningar.

Anf. 68 ALF EGNERFORS (s):

Fru talman! Jag kan återigen instämma i industriministerns senaste ord. Jag hoppas bara att industriministern inte glömmer bort Svealandsbanan när man talar om uppläggningen av järnvägstrafiken i Mälardalen.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1990/91:511 om länsrätten i Stockholms län

Anf. 69 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Pär Granstedt har frågat mig om regeringen är beredd att ge statskontoret i uppdrag att beträffande länsrätten i Stockholms län pröva olägenheterna med mycket stora domstolar i anledning av att regeringen har gett statskontoret i uppdrag att göra en organisatorisk översyn av Svea hovrätt.

Jag utgår från att bakgrunden till Pär Granstedts fråga är hans åsikt att en länsrätt bör förläggas i Haninge, om regeringens proposition (prop. 1990/91:80) med förslag till en ny instansordning för socialförsäkringsmål kommer att antas av riksdagen.

I propositionen har regeringen som sin inställning tillkännagett att det inte finns skäl att splittra länsrätten i Stockholms län. Jag har också vid två tillfällen, varav Pär Granstedt var närvarande vid det ena, besvarat frågor från honom om lokalisering av domstolar till Haninge, senast i en interpellationsdebatt i mars. Jag uppgav då att det inte har kommti fram någon omständighet som gör att det finns anledning att ompröva den inställning som anges i propositionen. Min åsikt är densamma i dag. Det finns därför inga skäl för mig att nu föreslå regeringen att ge statskontoret ett uppdrag beträffande länsrätten av det slag Pär Granstedt angett.

Låt mig lägga till att den reform av försäkringsdömandet som nu är aktuell är ett viktigt led i regeringens målmedvetna strävanden att stärka rättsväsendet. Den innebär också en betydande decentralisering av dömandet, eftersom de mål som nu avgörs av tre domstolar i framtiden skall spridas på 24 länsrätter.

Anf. 70 PÄR GRANSTEDT (c):

Fru talman! Det är naturligtvis litet odrägligt av mig att återkomma till denna fråga med en sådan envishet, och jag ber om ursäkt för det. Anledningen är att jag fått ta del av en motivering till att regeringen har gett statskontoret i uppdrag att göra organisationsöversynen av Svea hovrätt. Motivet för detta är att Svea hovrätt är en så stor enhet och att man vill undersöka vilka olägenheter som är förenade med så stora domstolar. Jag konstaterar att genom den förändring som görs kommer länsrätten i Stockholms län att bli ungefär lika stor som Svea hovrätt.

Då slog mig tanken att om regeringen anser att Svea hovrätt är för stor,

kanske möjligen en lika stor domstol av annat slag också skulle kunna vara väl stor. Det är en fråga som justitieministern och jag har diskuterat vid ett tidigare tillfälle.

Jag är litet nyfiken på att få höra vad som gör att en viss storlek är för stor för Svea hovrätt men inte vållar några svårigheter när det gäller länsrätten.

Anf. 71 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Vi kunde kanske ha sluppit den tredje frågan i samma ämne, om Pär Granstedt hade läst bättre i siffrorna. Svea hovrätt och länsrätten i Stockholm är icke lika stora. Svea hovrätt har 320 anställda, alltså nästan 100 fler än länsrätten.

Anf. 72 PÄR GRANSTEDT (c):

Fru talman! Jag har naturligtvis litet svårt att just nu gå in på en sifferdebatt, men enligt de uppgifter som jag har fått skulle det bli samma storleksordning på de bägge domstolarna efter det att överföringen av ärenden till länsrätten har skett. I varje fall är det helt klart att länsrätten blir en mycket stor domstol och alltså borde uppvisa likartade problem som Svea hovrätt.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1990/91:531 om omhändertagande av barn

Anf. 73 Statsrådet BENGT LINDQVIST (s):

Fru talman! Anita Stenberg har frågat mig vad jag avser att göra för att värna ett barns rätt att slippa bli "omhändertaget" mot egen och föräldrarnas vilja.

Det fall som Anita Stenberg har beskrivit kan jag inte kommentera.

Riksdagen har nyligen beslutat om en ny lagstiftning när det gäller samhällets skyldighet att ingripa med tvångsåtgärder när barn påtagligt riskerar att skadas. I den nya lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU), som trädde i kraft den 1 juli 1990, betonas tydligare än tidigare principen om barnets bästa. Riksdagen var, med undantag av vänsterpartiet, helt enig om grunderna för när socialnämnden skall ingripa.

Under senare år har i olika sammanhang socialtjänsten kritiserats för att inte ha ett tillräckligt barnperspektiv i sitt arbete. Regeringen har därför i årets budgetproposition föreslagit att 8 milj. kr. skall ställas till socialstyrelsens förfogande för en samlad satsning i det sociala arbetet för att öka kompetensen att arbeta med och för utsatta barn.

Anf. 74 ANITA STENBERG (mp):

Fru talman! Jag får tacka statsrådet för svaret, men jag har en kommentar. Det är oerhört viktigt att se vilka omständigheter som ligger till grund för beslutet att omhänderta ett barn. De omständigheter som anförs måste vara sanna, de måste kunna accepteras av rättsordningen, dvs. att de måste vara rättsenliga. I annat fall bygger ju besluten på lösan grund, och det kan vi aldrig finna oss i om vi vill räknas som en rättsstat.

Det finns en rättsosäkerhet i om personalen som handhar sådana här fall inte har tillräckliga juridiska kunskaper eller låter sig styras av andra hänsyn än de rättsenliga. Det kan rent av leda till att barn omhändertas på felaktiga premisser. Det handlar ytterst om det enskilda barnets rätt, inte om föräldrarnas rätt, inte om samhällets rätt, inte om den sociala maktens rätt och definitivt inte om det orättas makt över barnet. Barnets rimliga krav på rättssäkerhet och rättstrygghet fordrar i ljuset av principen om barnets bästa att barnets röst stärks i vårt samhälle. En möjlighet skulle kunna vara att barnet får tillgång till en person som helt och hållet tillvaratar det enskilda barnets intressen. Denna person skulle vara fristående och oberoende av föräldrarna, socialmakten och samhället i övrigt. Det skulle kunna vara i form av en barnombudsman. Vi måste oundgängligen snabbt få en lösning på frågan. Är statsrådet villig att hjälpa dessa utsatta barn?

Anf. 75 Statsrådet BENGT LINDQVIST (s):

Fru talman! Svaret på frågan är ett obetingat ja. Jag vill nog påstå att regeringen visat det i handling på flera olika sätt, inte minst under den senaste tiden. Den snabba handläggningen av barnkonventionen har lett till att den upphöjts till lag i Sverige. Det ger de utsatta barnen ett markerat stöd. I barnkonventionen talas om barn som rättssubjekt, som människor med egna rättigheter och rätt till inflytande över den egna personen. Problemet är ju att barn kan befinna sig i sådana åldrar att de inte har egna erfarenheter och uttrycksmedel för att hävda sin rätt. Därför måste vi med olika åtgärder stärka barnens rättsliga skydd.

En barnombudsman är, som jag ser det, en viktig förstärkning av barns rättigheter. Därför har vi nu en utredning om barnombudsmannafunktionen – hur den på bästa sätt skall kunna utformas för att ge det verkningsfulla stöd som vi tycker att barn skall ha i det svenska samhället. Det gäller att hitta den rätta avvägningen mellan de olika myndigheter och instanser som vi redan har och definiera barnombudsmannarollen på ett sådant sätt att den inte bara blir ett utanverk utan får en verklig innebörd och blir till verklig förstärkning för barn.

Sedan vill jag påminna om att de resurser som vi sätter in för att stärka barnperspektivet och barnkompetensen i socialtjänsten syftar till att öka kunskapen i dessa svåra fall hos den personal inom socialtjänsten som möter dessa utsatta barn.

Anf. 76 ANITA STENBERG (mp):

Fru talman! Jag får tacka så mycket för dessa ord. Egentligen är det precis så som jag också tänker. Nu måste vi få verkligheten att rätta sig efter det som uttrycks här.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1990/91:535 om tvångsomhändertagande enligt lagen om vård av unga

Anf. 77 Statsrådet BENGT LINDQVIST (s):

Fru talman! Gudrun Schyman har frågat socialministern om lagen om särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) kan anses tillämpbar i ett fall, där en cancersjuk pojke omhändertagits för operation mot föräldrarnas vilja, eller i liknande fall.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Jag kan, som Gudrun Schyman säkert förstår, inte ha någon uppfattning om lagtillämpningen i det särskilda fallet. Efter vad jag erfarit har ärendet anmälts till JO, som kommer att göra en granskning.

Rent allmänt vill jag anföra att ärenden av denna karaktär är oerhört svåra att avgöra såväl för kommunens socialtjänst som för domstolarna. Att LVU kan vara tillämplig i fall där barn inte erhåller lämplig sjukvård är helt klart. För de beslut som skall fattas har självfallet de läkarutlåtanden som finns stor betydelse. Huruvida handläggningen och bedömningarna i det enskilda fallet varit riktiga får den fortsatta rättsliga hanteringen ge svar på.

Då Gudrun Schyman, som framställt frågan, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet, medgav förste vice talmannen att Maggi Mikaelsson i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 78 MAGGI MIKAELSSON (v):

Fru talman! Jag har i Gudrun Schymans frånvaro åtagit mig att ta emot svaret på denna väldigt viktiga fråga. Det är bra att vi får svar på frågan. Det är också bra att ärendet har anmälts till JO, som nu kan se över det aktuella fallet. Jag förstår att statsrådet inte kan uttala sig om det här fallet, men principen är viktig. Det är alltid svårt och grannlaga när man skall omhänderta barn. I det här fallet, om jag har förstått rätt de handlingar som jag har tagit del av, står ord mot ord, läkare mot läkare. Det är just detta som gör att det är speciellt grannlaga i det här fallet. Det rör sig dessutom om föräldrar som ingalunda har motsatt sig vården. Vad man kan utläsa av de handlingar jag har tagit del av, finner man snarare en misstänksamhet mot alternativmedicinen. Jag tycker att det är allvarligt om det går att använda lagen om vård av unga i särskilda fall så att andra värderingar och tolkningar görs än föräldrarna om vilket slags sjukvård som skall användas. Det är därför viktigt att frågan bevakas.

Jag vill gärna höra statsrådets svar om det finns en risk att lagen används på det sättet. Det måste vara helt felaktigt.

Anf. 79 Statsrådet BENGT LINDQVIST (s):

Fru talman! Min uppfattning kvarstår att det är utomordentligt svårt att personligen bilda sig en uppfattning om ett fall med den beskrivning som har givits. Min erfarenhet säger mig att man måste veta mycket om ett komplicerat fall av detta slag för att kunna ha en uppfattning.

Jag tycker att det är bra att justitieombudsmannen granskar fallet. Saken

blir inte lättare av – om det förhåller sig så – att olika läkare och sjukvårdsskolor står mot varandra. En intressant aspekt är också omständigheten att föräldrarna skulle sanktionera en vårdform men inte en annan. Jag tycker att det är bra att det i det här enskilda fallet sker en granskning.

Barn tas inte om hand om det inte finns en konflikt i bakgrunden och risker för att barnet skall fara illa. Dessa ärenden är så svåra att det hela tiden är viktigt att följa dessa ärenden och att vi skaffar oss bättre och bättre kunskaper om hur vi på bästa sätt tillämpar lagen och barnkonventionen, dvs. arbetar för barns bästa även i sådana här fall.

Anf. 80 MAGGI MIKAELSSON (v):

Fru talman! Jag har ett utdrag från de allmänna målen skrivna av socialstyrelsen när det gäller lagen om vård av unga. Där framgår det att lagparagrafen kan tillämpas när det gäller omhändertagande av barn när föräldrarna vill förhindra en viss behandling när barnets hälsotillstånd kräver den. Det står också i anvisningarna att nämnden skall försöka övertala föräldrarna om det finns tid att göra det. Såvida inte läkarna anser att godtagbara alternativa medicinska möjligheter står till buds, är nämnden tvungen att ingripa till den unges skydd.

Jag uppfattar att det här finns en konflikt och motsättning. Det finns läkare som menar att det fanns godtagbara alternativ som föräldrarna ville pröva. Jag ser att det finns en risk i att göra bedömningar som går emot föräldrarnas, då deras uppfattning inte stämmer med den gängse sjukvårdens. Det är ett viktigt principiellt ställningstagande att inte kunna tillämpa lagtexten på det sättet.

Anf. 81 Statsrådet BENGT LINDQVIST (s):

Fru talman! Jag har inte mycket att tillägga. Det är viktigt att justitieombudsmannen gör en allsidig granskning också av de rent medicinska förutsättningar som uppenbarligen funnits. De olika omständigheterna i det enskilda fallet skall vägas in. Det är först när dessa omständigheter finns tillgängliga som det går att göra en bedömning om lagen har tillämpats på ett konsekvent och riktigt sätt.

Jag vill återigen understryka att i motivtexten till lagen pekar man på möjligheten att inskrida till barnets skydd om barnet inte får den sjukvård den behöver i ett akut läge.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1990/91:518 om styrelserepresentation hos myndigheter

Anf. 82 Civilminister BENGT K Å JOHANSSON (s):

Fru talman! Erkki Tammenoksa har frågat mig om lekmannainflytandet kommer att upphöra i statliga myndigheters styrelser.

I budgetpropositionen 1991 (bil. 2 s. 18 och 19) har regeringen aviserat en översyn av verksstyrelsernas befogenheter och ansvar. Översynen skall om-

fatta också en utvärdering av riksdagens s.k. verksledningsbeslut, vad gäller bl.a. styrelsernas uppgifter och sammansättning. Utredningsdirektiven bereds för närvarande i civildepartementet.

Svaret på frågan är nej. Jag avser inte att ge direktiv om att lekmannainflytandet i statliga styrelser skall upphöra.

Anf. 83 ERKKI TAMMENOKSA (s):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Visst har jag läst propositionen. Men signaler från olika håll, smygvägen, har gett vid handen att lekmannainflytandet är i fara. Det verkar som om lekmannainflytande och medborgarrepresentation skall lämnas över till experter och direktörer. Det var inte så länge sedan beslutet fattades i riksdagen om medborgarinflytandet genom lekmän i verksledningar. En stor utbildningsinsats genomfördes – jag var faktiskt med själv – i statliga styrelser. Detta krävde mycket nytänkande.

Jag medger att statsrådet svarat entydigt. Nu skulle diskussionen egentligen sluta.

Behöver vi inte en diskussion om dessa frågor och om vad som har orsakat denna nya situation? Utvärderingar är säkert på sin plats. Men den nya given överraskar ändå.

Anf. 84 Civilminister BENGT K Å JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag vet inte riktigt vad Erkki Tammenoksa syftar på med uttrycket en ny giv. Jag har inte sett det så att vi skall införa något system där lekmannainflytandet tas bort. Vi behöver i många av våra styrelser ledamöter som kan vara motpart och driva på av verksledningen. Därför tror jag att lekmannastyrelser kommer att vara kvar på de flesta viktiga myndigheter.

Men vi behöver nu göra en utvärdering av de system som har introducerats. På många håll fungerar de bra. På andra håll har intrycket varit att ombildning till t.ex. råd har inneburit att det faktiska inflytandet för de lekmän som sitter där inte är särskilt stort. Jag tycker att det är en farosignal man bör ta på allvar. Det finns även en del andra saker som behöver värderas. Ett var ett nytt system som infördes, och det bör utvärderas. Det betyder minsann inte, Erkki Tammenoksa, att lekmannastyrelserna skall avvecklas.

Anf. 85 ERKKI TAMMENOKSA (s):

Fru talman! Jag blev överraskad av att detta kom så snabbt. Jag förstår att det nya systemet måste utvärderas. Det kan medges att en viss vilsenhet rådde i styrelserna. Men det är helt förståeligt när man i stället för att detaljgranska får fatta stora principiella beslut avseende myndigheternas verksamhet. Jag får nöja mig med svaret. Där står svart på vitt att lekmannainflytandet skall vara med i bilden även i fortsättningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
1990/91:174 till skatteutskottet

19 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Proposition
1990/91:173 Dubbelsbeskattningsavtal mellan Sverige och Belgien

Motionerna
med anledning av skr. 1990/91:101 ILOs konvention om ursprungsfolk och stamfolk i självstyrande länder
1990/91:U14 av Martin Olsson och Karin Israelsson (c)
1990/91:U15 av Ragnhild Pohanka och Eva Goës (mp)
1990/91:U16 av Anders Castberger och Kerstin Ekman (fp)
1990/91:U17 av Berith Eriksson m.fl. (v)

med anledning av prop. 1990/91:117 En ny kommunallag
1990/91:K46 av Ingrid Andersson m.fl. (s, m, fp, c)
1990/91:K47 av Lena Öhrsvik (s)
1990/91:K48 av Claes Roxbergh m.fl. (mp)
1990/91:K49 av Anders Björck m.fl. (m)
1990/91:K50 av Mona Saint Cyr (m)
1990/91:K51 av Bengt Westerberg m.fl. (fp)
1990/91:K52 av Sören Norrby (fp)
1990/91:K53 av Alf Egnerfors m.fl. (s)
1990/91:K54 av Martin Olsson (c)
1990/91:K55 av Bengt Kindbom m.fl. (c)
1990/91:K56 av Sonia Karlsson (s)
1990/91:K57 av Ylva Johansson och Bo Hammar (v)
1990/91:K58 av Ylva Johansson (v)
1990/91:K59 av Lars Werner m.fl. (v)

med anledning av prop. 1990/91:121 Försöksverksamhet med kommunalt huvudmannaansvar för primärvård m.m.
1990/91:So59 av Karin Israelsson m.fl. (c)
1990/91:So60 av Ulla Tillander och Rosa Östh (c)
1990/91:So61 av Sten Svensson m.fl. (m)
1990/91:So62 av Margó Ingvardsson m.fl. (v)

med anledning av prop. 1990/91:136 Ändringar i sparbankslagen m.m.
1990/91:N96 av Lars Norberg m.fl. (mp)

med anledning av skr. 1990/91:137 Redovisning för fördelningen av medel från allmänna arvsfonden under budgetåret 1989/90

1990/91:So65 av Sten Svensson m.fl. (m)
1990/91:So66 av Karin Israelsson m.fl. (c)

med anledning av prop. 1990/91:138 Vissa tandvårdsfrågor
1990/91:So67 av Isa Halvarsson (fp)
1990/91:So68 av Ingrid Ronne-Björkqvist (fp)
1990/91:So69 av Sten Svensson m.fl. (m)
1990/91:So70 av Anita Stenberg (mp)

med anledning av prop. 1990/91:142 Handel och tjänster på värdepappersmarknaden, m.m.
1990/91:N97 av Alf Wennerfors (m)
1990/91:N98 av Krister Skånberg (mp)
1990/91:N99 av Rolf L Nilson m.fl. (v)

med anledning av prop. 1990/91:144 vissa följdfrågor om ny bostadsfinansiering, m.m.
1990/91:Bo55 av Erling Bager m.fl. (fp)
1990/91:Bo56 av Agne Hansson m.fl. (c)
1990/91:Bo57 av Claes Roxbergh m.fl. (mp)
1990/91:Bo58 av Lars Werner m.fl. (v)
1990/91:Bo59 av Knut Billing m.fl. (m)

med anledning av prop. 1990/91:147 Förstärkt konkurrens på livsmedelsområdet
1990/91:N100 av Stina Gustavsson och Kersti Johansson (c)
1990/91:N101 av Roland Sundgren m.fl. (s)
1990/91:N102 av Sven Eric Lorentzon m.fl. (m)
1990/91:N103 av Lars Norberg m.fl. (mp)
1990/91:N104 av Lars Werner m.fl. (v)
1990/91:N105 av Per-Ola Eriksson m.fl. (c)

med anledning av prop. 1990/91:152 Överföring av vissa uppgifter enligt smittskyddslagen m.m.
1990/91:So63 av Anita Stenberg och Paul Ciszuk (mp)
1990/91:So64 av Barbro Sandberg (fp)

med anledning av prop. 1990/91:155 Lag om ändring i jordförvärvslagen (1979:230), m.m.
1990/91:Jo142 av Sven Eric Lorentzon m.fl. (m)
1990/91:Jo143 av Marianne Samuelsson m.fl. (mp)
1990/91:Jo144 av Göthe Knutson och Gullan Lindblad (m)
1990/91:Jo145 av Martin Olsson (c)
1990/91:Jo146 av Anne Wibble (fp)
1990/91:Jo147 av Viola Furubjelke (s)
1990/91:Jo148 av Eivor Husing (s)
1990/91:Jo149 av Nils-Olof Gustafsson och Rune Berglund (s)
1990/91:Jo150 av Annika Åhnberg m.fl. (v)

1990/91:Jo151 av Maggi Mikaelsson (v)
1990/91:Jo152 av Karl Erik Olsson m.fl. (c)

med anledning av prop. 1990/91:156 Miljöklasser för nya fordon, m.m.
1990/91:Sk58 av Bo Lundgren m.fl. (m)
1990/91:Sk59 av Gösta Lyngå m.fl. (mp)
1990/91:Sk60 av Kjell Johansson (fp)
1990/91:Sk61 av Maggi Mikaelsson m.fl. (v)
1990/91:Sk62 av Görel Thurdin m.fl. (c)
1990/91:Sk63 av Anders Castberger (fp)

med anledning av prop. 1990/91:161 Sotning
1990/91:Fö21 av Barbro Sandberg (fp)

Socialutskottets betänkande
1990/91:SoU12 Socialpolitik – inriktning och anslag

20 § Anmälan om fråga

Anmäldes att följande fråga framställts

den 15 april

1990/91:540 av *Elver Jonsson* (fp) till kommunikationsministern om nordiska regler om utlandsregistrerade bilar:

Finansminister Dyremose meddelade i ett frågesvar vid Nordiska rådets möte i februari att de nordiska finansministrarna hade kommit överens om en anpassning av reglerna för användning av utlandsregistrerade bilar. I korthet skulle det innebära att familjetillhörigheten i första hand skulle vara avgörande för fastställande av hemort. I andra hand kunde arbetsorten vara avgörande. Detta skulle i så fall gälla om arbetsförhållanden är av permanent eller långvarig karaktär. Definitionen på långvarighet i detta sammanhang är att en person i fråga uppehåller sig på sin arbetsort mer än 365 dagar inom loppet av två år. Det påpekades i svaret att om tveksamhet skulle uppkomma var ministerrådet överens om en procedur mellan berörda myndigheter. Den norska tullen har nyligen beslagtagit en svenskregistrerad bil vilket visar att de nya reglerna inte börjat tillämpas mellan Norge och Sverige.

Med hänvisning till ministerrådets besked vid 39:e sessionen i Köpenhamn i år och gjorda iakttagelser senaste veckorna vill jag ställa följande fråga till kommunikationsministern:

När kommer de nya nordiska reglerna för utlandsregistrerade bilar att börja tillämpas mellan Norge och Sverige och vad avser regeringen att vidta för åtgärder att lösa problemen för de svenskar som fått sina bilar beslagtagna av den norska tullen?

21 § Kammaren åtskildes kl. 18.38.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdets början t.o.m. ajourneringen kl. 15.56 och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

OLOF MARCUSSON

/Barbro Karlsson

Innehållsförteckning

Tisdagen den 16 april

Meddelande om muntliga frågor till statsråd den 18 april 1
Andre vice talmannen
1 § Justering av protokoll 1
2 § Ledighet 1
3 § Avsägelse 1
4 § Anmälan om kompletteringsval till styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond 2
5 § Svar på frågorna 1990/91:486, 501, 502, 505, 506, 507, 508, 509, 513 och 534 om kurderna 2
Utrikesminister Sten Andersson (s)
Ragnhild Pohanka (mp)
Maria Leissner (fp)
Berith Eriksson (v)
Gullan Lindblad (m)
Pär Granstedt (c)
Viola Furubjelke (s)
6 § Svar på fråga 1990/91:487 om Sveriges relationer till Cuba 11
Utrikesminister Sten Andersson (s)
Margareta Fogelberg (fp)
7 § Svar på fråga 1990/91:488 om spänningarna mellan olika folkgrupper i Mellanöstern 12
Utrikesminister Sten Andersson (s)
Berndt Ekholm (s)
8 § Svar på fråga 1990/91:523 om minröjning i Afghanistan 15
Utrikesminister Sten Andersson (s)
Gudrun Schyman (v)
9 § Svar på fråga 1990/91:533 om svenskt medlemskap i EG och svensk neutralitet 17
Utrikesminister Sten Andersson (s)
Per Gahrton (mp)
10 § Svar på frågorna 1990/91:512, 515 och 537 om sysselsättningen i Hallstahammar 20
Arbetsmarknadsminister Mona Sahlin (s)
Birger Andersson (c)
Birgit Henriksson (m)
Göran Magnusson (s)
Ajournering 26
Återupptagna förhandlingar 26

11 § Svar på fråga 1990/91:504 om typgodkännande av svenska industriprodukter 26
Jordbruksminister Mats Hellström (s)
Ingrid Ronne-Björkqvist (fp)
12 § Svar på fråga 1990/91:493 om utvinning av sand m.m. från havsbottnen 27
Industriminister Rune Molin (s)
Jens Eriksson (m)
13 § Svar på fråga 1990/91:521 om näringslivet inom Eskilstunaregionen 29
Industriminister Rune Molin (s)
Alf Egnerfors (s)
14 § Svar på fråga 1990/91:511 om länsrätten i Stockholms län 31
Justitieminister Laila Freivalds (s)
Pär Granstedt (c)
15 § Svar på fråga 1990/91:531 om omhändertagande av barn 32
Statsrådet Bengt Lindqvist (s)
Anita Stenberg (mp)
16 § Svar på fråga 1990/91:535 om tvångsomhändertagande enligt lagen om vård av unga 34
Statsrådet Bengt Lindqvist (s)
Maggi Mikaelsson (v)
17 § Svar på fråga 1990/91:518 om styrelserepresentation hos myndigheter 35
Civilminister Bengt K Å Johansson (s)
Erkki Tammenoksa (s)
18 § Hänvisning av ärende till utskott 37
19 § Bordläggning 37
20 § Anmälan om fråga
1990/91:540 av Elver Jonsson (fp) om nordiska regler om utlandsregistrerade bilar 39

gotab 98668, Stockholm 1991